

ΠΙΝΑΚΕΣ & ΘΕΩΡΙΑ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Α. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

1. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ: εκφέρονται με οριστική (απλή ή δυνητική*) ή με δυνητική ευκτική**.
**Δυνητική οριστική* είναι η οριστική ιστορικού χρόνου + ἄν (δηλώνεται κάτι που μπορούσε να γίνει στο παρελθόν ή το μη πραγματικό).
***Δυνητική ευκτική* είναι η ευκτική κάθε χρόνου (εκτός του μέλλοντα) + ἄν (δηλώνεται το δυνατό στο παρόν – μέλλον).
2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ: εκφέρονται με υποτακτική, προστακτική ή με ευχητική οριστική ή ευχητική ευκτική.
3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ: διακρίνονται σε κρίσεως και επιθυμίας, επίσης σε ολικής και μερικής άγνοιας. Το δεύτερο ζεύγος κατηγοριών τους προσδιορίζεται από την πιθανή απάντηση στην ερώτηση που διατυπώνουν (ναι ή όχι για τις ολικής άγνοιας, οτιδήποτε άλλο για τις μερικής άγνοιας). Εκφέρονται όπως και οι προτάσεις κρίσεως ή με υποτακτική (απορηματική), εάν πρόκειται για ερωτηματική πρόταση επιθυμίας.
(Επίσης, μπορεί να είναι απλές ή διμελείς. Στη δεύτερη περίπτωση περιλαμβάνουν δύο (2) ερωτήσεις. Τότε προτάσσεται συνήθως η ερωτηματική αντωνυμία πρότερον ή πρότερα, ενώ στο δεύτερο μέρος ο διαχωριστικός σύνδεσμος ἢ).
4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΙΚΕΣ: συνήθως σ' αυτές παραλείπεται το ρήμα. Εκφέρονται όπως οι προτάσεις κρίσεως.

Β. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΟΙΟΝ

1. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΦΑΤΙΚΕΣ: είναι οι προτάσεις που δεν περιέχουν άρνηση.
2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟΦΑΤΙΚΕΣ – ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ: είναι οι προτάσεις που περιέχουν άρνηση.

Γ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ

1. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΠΛΕΣ: είναι οι προτάσεις που περιέχουν μόνο τους κύριους όρους, δηλαδή το υποκείμενο και το κατηγορήμα.
(Το κατηγορήμα διακρίνεται σε δύο είδη: α) μονολεκτικό – περιλαμβάνει μόνο ρηματικό τύπο, β) περιφραστικό – περιλαμβάνει συνδετικό ρήμα + κατηγορούμενο).
2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΥΝΘΕΤΕΣ: είναι οι προτάσεις που περιέχουν περισσότερους από έναν κύριους όρους.
(Προσοχή: φυσικά, ποτέ περισσότερα ρήματα του ενός).
3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΕΣ: είναι οι προτάσεις από τις οποίες λείπουν κάποιοι κύριοι όροι, που όμως εννοούνται εύκολα.
4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΕΣ – ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΕΣ: είναι οι προτάσεις στις οποίες υπάρχουν εκτός των κύριων όρων και δευτερεύοντες όροι, δηλαδή προσδιορισμοί).
(Προσοχή: στους δευτερεύοντες όρους μιας πρότασης περιλαμβάνεται και το αντικείμενο).

Δ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ

1. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΥΡΙΕΣ – ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ: είναι οι προτάσεις που μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο.
2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ – ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΕΣ: είναι οι προτάσεις που δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο. Εξαρτώνται πάντα από μία κύρια ή κάποια άλλη δευτερεύουσα. Πάντως, σε μία περίοδο ή ημιπερίοδο έχουμε τουλάχιστον μία κύρια πρόταση.

ΕΙΔΗ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ (10):

Α) ΕΙΔΙΚΕΣ: εισάγονται με τους ειδικούς συνδέσμους *ὅτι, ὡς*. Εκφράζουν κρίση (υποκειμενική με το *ὡς* και αντικειμενική με το *ὅτι*). Εκφέρονται με απλή οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική και ευκτική του πλαγίου λόγου. Χρησιμεύουν ως υποκείμενα, αντικείμενα και επεξηγήσεις. Επομένως, είναι προτάσεις ονοματικές.

Β) ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ: εισάγονται με τους αιτιολογικούς συνδέσμους *ὡς, ὅτι, διότι, ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὅτε, ὁπότε*. Εκφράζουν κρίση. Εκφέρονται με τις ίδιες εγκλίσεις των ειδικών δευτερευουσών προτάσεων. Χρησιμεύουν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί της αιτίας. Επομένως, είναι προτάσεις επιρρηματικές.

Γ) ΤΕΛΙΚΕΣ: εισάγονται με τους τελικούς συνδέσμους *ἴνα, ὅπως, ὡς*. Εκφράζουν επιθυμία. Εκφέρονται με υποτακτική, ευκτική του πλαγίου λόγου και οριστική ιστορικού χρόνου. Χρησιμεύουν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του σκοπού. Επομένως, είναι προτάσεις επιρρηματικές.

Δ) ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ (φόβου ή διστακτικές): εισάγονται με τους ενδοιαστικούς συνδέσμους *μή, μή οὐ*. Εκφράζουν κρίση ή επιθυμία. Εκφέρονται με υποτακτική, ευκτική του πλαγίου λόγου και οριστική. Χρησιμεύουν ως υποκείμενα, αντικείμενα και επεξηγήσεις. Επομένως, είναι προτάσεις ονοματικές.

Ε) ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ: εισάγονται με τους υποθετικούς συνδέσμους *εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν*. Εκφράζουν κυρίως κρίση. Εκφέρονται με απλή οριστική, υποτακτική και ευκτική. Χρησιμεύουν ως βάση νοήματος μιας κύριας πρότασης. Επομένως, είναι προτάσεις επιρρηματικές.

ΣΤ) ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ (ενδοτικές): εισάγονται με τους παραχωρητικούς συνδέσμους *εἰ καί, ἐὰν καί, ἂν καί, καὶ εἰ, καὶ ἄν, καὶν, οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐάν*. Εκφράζουν κρίση. Εκφέρονται με οριστική, υποτακτική και ευκτική. Δηλώνουν εναντίωση προς την κύρια πρόταση. Επομένως, είναι προτάσεις επιρρηματικές.

Ζ) ΧΡΟΝΙΚΕΣ: εισάγονται με τους χρονικούς συνδέσμους *ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ, ἐπειδὴ, πρὶν, ὅταν, ὁπότεν*. Εκφράζουν κρίση ή επιθυμία. Εκφέρονται με οριστική, υποτακτική και ευκτική. Χρησιμεύουν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου. Επομένως, είναι προτάσεις επιρρηματικές.

Προσοχή: ο χρονικός σύνδεσμος *πρὶν* εισάγει χρονικές *απαρεμφατικές* δευτερεύουσες προτάσεις.

Η) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ: εισάγονται με τους συμπερασματικούς συνδέσμους *ὥστε, ὡς, ἐφ' ᾧ, ἐφ' ᾧ τε*. Εκφράζουν κρίση ή επιθυμία. Εκφέρονται με οριστική, δυνητική οριστική και δυνητική ευκτική. Δηλώνουν συμπέρασμα ή επακόλουθο. Επομένως, είναι προτάσεις επιρρηματικές.

Προσοχή: ο συμπερασματικός σύνδεσμος *ὥστε* εισάγει συμπερασματικές *απαρεμφατικές* δευτερεύουσες προτάσεις.

Θ) ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ: εισάγονται με τα *εἰ, εἰ – ἤ, εἴτε – εἴτε*, με ερωτηματικές αντωνυμίες και ερωτηματικά επιρρήματα, καθώς και με αναφορικές αντωνυμίες και αναφορικά επιρρήματα. Εκφράζουν κρίση ή επιθυμία. Εκφέρονται με απλή οριστική, δυνητική οριστική, απορηματική υποτακτική, δυνητική ευκτική και ευκτική του πλαγίου λόγου. Χρησιμεύουν ως υποκείμενα, αντικείμενα και επεξηγήσεις. Επομένως, είναι προτάσεις ονοματικές.

Ι) ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ: εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες και αναφορικά επιρρήματα. Εκφράζουν κρίση ή επιθυμία. Εκφέρονται με απλή οριστική, δυνητική οριστική και δυνητική ευκτική, όταν εκφράζουν κρίση. Εκφέρονται με υποτακτική, ευχτική ευκτική και προστακτική, όταν εκφράζουν επιθυμία. Χρησιμεύουν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί ή αντικαθιστούν ουσιαστικό – επίθετο. Επομένως, είναι προτάσεις άλλοτε επιρρηματικές και άλλοτε ονοματικές.

Προσοχή: τα αναφορικά στην αρχή περιόδου – ημιπεριόδου ΔΕΝ εισάγουν δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, αλλά κύρια. Στην περίπτωση αυτή πρέπει το αναφορικό να αναφέρεται στα προηγούμενα και ισοδυναμεί στη μετάφραση συνήθως με δεικτική αντωνυμία.

ΣΥΝΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΟΡΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Α. ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

Το υποκείμενο του ρήματος βρίσκεται πάντα σε ονομαστική.

- Το ρήμα συμφωνεί σε μία πρόταση με το υποκείμενό του, στο πρόσωπο και στον αριθμό.

Εξάρτηση: η περίπτωση της *αττικής σύνταξης*. Το υποκείμενο του ρήματος είναι όνομα ουδετέρου γένους πληθυντικού αριθμού και το ρήμα βρίσκεται στο γ' ενικό πρόσωπο (*π.χ. τὰ παιδιά παίζει*).

- Το ρήμα μπαίνει στον πληθυντικό αριθμό, αν τα υποκείμενα είναι δύο ή περισσότερα. Όταν τα υποκείμενα βρίσκονται στο ίδιο πρόσωπο, τότε το ρήμα μπαίνει στο αντίστοιχο πρόσωπο στον πληθυντικό. Όταν τα υποκείμενα βρίσκονται σε διαφορετικό πρόσωπο, τότε το ρήμα μπαίνει στο επικρατέστερο πρόσωπο στον πληθυντικό αριθμό (κατά σειρά προτεραιότητας τα πρόσωπα είναι: πρώτο πρόσωπο, δεύτερο πρόσωπο, τρίτο πρόσωπο).

Εξαιρέσεις: α) κάποιες φορές, αν και τα υποκείμενα είναι δύο ή περισσότερα, το ρήμα μπαίνει στον ενικό και στο πρόσωπο του υποκειμένου που είναι πλησιέστερο ή σπουδαιότερο. β) Το ρήμα μπαίνει στον πληθυντικό, ακόμη κι αν το υποκείμενο είναι ένα. Αυτό συμβαίνει όταν το υποκείμενο είναι *όνομα περιληπτικό*. Η σύνταξη αυτή ονομάζεται *κατά το νοούμενο ή κατά σύνεση* (π.χ. *τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησαν, Λέσβος ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπέστησαν*).

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ: α) Το υποκείμενο μιας μετοχής συμφωνεί μαζί της σε γένος, αριθμό και πτώση. β) Το υποκείμενο του απαρεμφάτου βρίσκεται σε πτώση ονομαστική σε περίπτωση *ταυτοπροσωπίας* (οπότε είναι το ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος, από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο) και σε πτώση αιτιατική σε περίπτωση *ετεροπροσωπίας* (οπότε είναι διαφορετικό από το υποκείμενο του ρήματος, από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο).

Β. ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

Το κατηγορούμενο είναι πάντα ομοιόπτωτος προσδιορισμός σε σχέση με τη λέξη στην οποία αναφέρεται.

- Αν το κατηγορούμενο είναι επίθετο, συμφωνεί με το υποκείμενο σε γένος, αριθμό και πτώση.
- Αν το κατηγορούμενο είναι ουσιαστικό, συμφωνεί με το υποκείμενο υποχρεωτικά μόνο στην πτώση και τυχαία στο γένος και στον αριθμό.
- Αν το υποκείμενο δεν είναι κάτι ορισμένο, αλλά μια γενική έννοια (σε όλο της το είδος), τότε το κατηγορούμενο, αν είναι επίθετο, μπαίνει σε ουδέτερο γένος ενικού αριθμού, ανεξάρτητα από το γένος και τον αριθμό του υποκειμένου. Αυτό το κατηγορούμενο συνοδεύεται κάποιες φορές από τις λέξεις *πρᾶγμα* ή *χρῆμα* ή *κτῆμα*.
- Αν υπάρχουν δύο ή περισσότερα υποκείμενα, τότε το κατηγορούμενο, αν είναι επίθετο, μπαίνει κανονικά στον πληθυντικό αριθμό.
- Αν υπάρχουν δύο ή περισσότερα υποκείμενα, τότε το κατηγορούμενο μπαίνει στο γένος των υποκειμένων, εφόσον αυτό είναι κοινό και τα υποκείμενα έμψυχα. Φυσικά, εάν πρόκειται για επίθετο, το κατηγορούμενο τίθεται στην προηγούμενη περίπτωση στον πληθυντικό αριθμό.
- Το κατηγορούμενο μπαίνει στο επικρατέστερο γένος, αν τα υποκείμενα είναι έμψυχα, αλλά διαφορετικού γένους και φυσικά, εάν πρόκειται για επίθετο, τίθεται στον πληθυντικό αριθμό (επικρατέστερο γένος κατά σειρά είναι: το αρσενικό, το θηλυκό, το ουδέτερο).
- Το κατηγορούμενο μπαίνει στο ουδέτερο γένος, αν τα υποκείμενα είναι άψυχα οποιουδήποτε γένους.
- Το κατηγορούμενο μπαίνει στο γένος των εμψύχων, αν τα υποκείμενα είναι άλλα έμψυχα και άλλα άψυχα.

ΕΙΔΗ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ

1. **ΑΠΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ:** εξαρτάται από συνδεδετικό ρήμα.
2. **ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ:** δεν εξαρτάται από συνδεδετικό ρήμα, αλλά συχνά από ρήμα κινήσεως. Το επιρρηματικό κατηγορούμενο δηλώνει *χρόνο, τρόπο, τόπο, σκοπό και τάξη (σειρά)*. Οι παρακάτω λέξεις είναι συνήθως επιρρηματικά κατηγορούμενα με τις προηγούμενες σημασίες: *πολύς, μέγας, ἄφθονος, ἐκὼν, ἐκούσιος, ἐθελοντής, ἐθελούσιος, ἄκων, ἀκούσιος, ἄσμενος, ἡσυχος, ὑπόσπονδος, πρώτος, τριταῖος, τελευταῖος, σκοταῖος, πελάγιος, ἀπότομος, ἐνάντιος, ἀντίος, βοηθός, σύμβουλος*.

3. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ: δεν εξαρτάται από συνδετικό ρήμα, αλλά κυρίως από ρήμα αύξησης – εξέλιξης. Ισοδυναμεί με συμπερασματική πρόταση και μεταφράζεται με το ώστε + μτφρ. του κατηγορουμένου.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ – ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ:

1. Το υποκείμενο μπορεί να δηλωθεί και με εμπρόθετη αιτιατική στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) με τις προθέσεις *ἀμφί, περί, πρὸς, ὡς* + αιτιατική, όταν δηλώνει αριθμό ή ποσό κατά προσέγγιση, β) με την πρόθεση *κατὰ* + αιτιατική, όταν δηλώνει μερισμό, γ) με την πρόθεση *ἐπί* + αιτιατική, όταν δηλώνει τοπική έκταση.
2. Το κατηγορούμενο μπορεί να δηλωθεί και με εμπρόθετη αιτιατική στην ακόλουθη περίπτωση: με τις προθέσεις *ἀμφί, εἰς, περί, ὑπὲρ, πρὸς* + αιτιατική, όταν δηλώνει ποσό κατά προσέγγιση.

(Και το αντικείμενο μπορεί να δηλωθεί με εμπρόθετη αιτιατική στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) με τις προθέσεις *ἀμφί, εἰς, περί, ὑπὲρ* + αιτιατική, όταν δηλώνει ποσό κατά προσέγγιση, β) με τις προθέσεις *ἐπί, κατὰ* + αιτιατική, όταν δηλώνει έκταση ή χωρισμό).

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΣΥΝΔΕΤΙΚΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

1. Το ρήμα *εἶμι* και τα συνώνυμά του: *ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, ἔφυν, πέφυκα κ.α.*
2. Το ρήμα *γίγνομαι* και τα συνώνυμά του: *καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω κ.α.*
3. Τα κλητικά παθητικά: *καλοῦμαι, ὀνομάζομαι, προσαγορεύομαι, ἀκούω κ.α.*
4. Τα εκλογής ή προχειριστικά παθητικά: *αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω, ἀποδεικνύομαι κ.α.*
5. Τα δοξαστικά παθητικά: *νομίζομαι, κρίνομαι, φαίνομαι, δοκῶ, ἠγοῦμαι κ.α.*

Προσοχή: τα ενεργητικά κλητικά, εκλογής και δοξαστικά δέχονται κατηγορούμενο του αντικειμένου.

ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ

- Πρόκειται για ένα κατηγορούμενο (πάντα ουσιαστικό) σε πτώση γενική. Συνοδεύεται από συνδετικό ρήμα.
- Η γενική κατηγορηματική αναφέρεται στο υποκείμενο του συνδετικού ρήματος και δηλώνει: *κτήση, διαίρεση, ιδιότητα, ὕλη και αξία*.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

(ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ)
ΟΙ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΜΕ ΤΥΧΑΙΑ ΣΕΙΡΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΑΥΞΟΝΤΑ ΑΡΙΘΜΟ, ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΕΧΟΥΝ ΟΡΓΑΝΩΘΕΙ ΣΕ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ. ΕΙΝΑΙ ΟΜΩΣ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΧΡΗΣΤΙΚΕΣ, ΑΦΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΠΟΥ ΕΝΤΟΠΙΖΟΝΤΑΙ ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ ΣΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ.

1. Η γενική του περιεχομένου εξαρτάται μόνο από ουσιαστικά.
2. Η γενική που εξαρτάται από επίθετα είναι γενική αντικειμενική.
3. Όταν ένας προσδιορισμός, αντί να συμφωνεί συντακτικά με τον όρο στον οποίο αναφέρεται λογικά, συμφωνεί με κάποιον άλλο όρο, τότε το φαινόμενο λέγεται σχήμα υπαλλανής.
4. Οι προσωπικές αντωνυμίες προσδιορίζονται κατά κανόνα από παραθέσεις.

5. Όταν από ένα ρήμα εξαρτώνται δύο ή περισσότερα αντικείμενα, αλλά δεν στέκονται όλα ως λογικά αντικείμενα του ρήματος, τότε εννοούμε και ένα άλλο ρήμα για τα αντικείμενα αυτά. Σε αυτήν την περίπτωση έχουμε σχήμα κατά ζεύγμα (το ρήμα που εννοούμε ονομάζεται ρήμα κατά ζεύγμα στο ήδη υπάρχον ρήμα). Παράδειγμα: *ἡ πόλις γέμει θυμιαμάτων, παιάνων καὶ στεναγμάτων*. Με ρήμα κατά ζεύγμα: *ἡ πόλις γέμει θυμιαμάτων, ἀντηγεί παιάνων καὶ στεναγμάτων*.
6. Όταν το κατηγορούμενο είναι ουσιαστικό και βρίσκεται κοντά στο ρήμα, το ρήμα ενδέχεται να συμφωνεί με το κατηγορούμενο ως προς τον αριθμό, κι όχι με το υποκείμενο. Το φαινόμενο ονομάζεται ἔλξη του αριθμού του ρήματος από το κατηγορούμενο.
7. Στα αρχαία ελληνικά, ο συγγραφέας συχνά χρησιμοποιεί ρήμα προσωπικό εκεί που θα έπρεπε να χρησιμοποιήσει απρόσωπο. Σ' αυτήν την περίπτωση το υπάρχον απαρέμφατο είναι αντικείμενο του προσωπικού ρήματος και όχι υποκείμενο. Αυτό γίνεται για να δοθεί έμφαση στο υποκείμενο του ρήματος. Στην απόδοση όμως στα νέα ελληνικά, μεταφράζουμε το ρήμα ως απρόσωπο.
8. Οι προτάσεις που εισάγονται με τους συνδέσμους *ἐπεὶ, ἐπειδὴ* είναι δευτερεύουσες χρονικές ή αιτιολογικές. Χρονικές είναι συνήθως, όταν το ρήμα τους είναι ιστορικού χρόνου.
9. Μια πλάγια πτώση, όταν προσδιορίζει ουσιαστικό ή επίθετο σε διαφορετική πτώση απ' αυτό, είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός, αλλά όταν προσδιορίζει ρηματικό τύπο και δεν είναι αντικείμενό του, είναι επιρρηματικός προσδιορισμός απλής πλάγιας πτώσης.
10. Όταν μια αναφορική αντωνυμία εισάγει πλάγια ερωτηματική πρόταση, τότε μεταφράζουμε την αντωνυμία ως ερωτηματική.
11. Όταν το υποκείμενο μιας δευτερεύουσας πρότασης το βρίσκουμε και ως αντικείμενο της κύριας, τότε έχουμε σχήμα κατά πρόληψη. Δηλαδή, το υποκείμενο της δευτερεύουσας προλαβαίνει και το καθιστά αντικείμενο η κύρια πρόταση.
12. Με το *γὰρ* (και κάποιες φορές με το *ὡς*) εισάγονται κύριες αιτιολογικές προτάσεις.
13. Τα αμετάβατα ρήματα μπορούν να δεχθούν σύστοιχο αντικείμενο.
14. Όταν έχουμε δευτερεύουσα απαρεμφατική πρόταση, που εισάγεται με αναφορική αντωνυμία, τότε αυτή η πρόταση είναι αναφορικοσυμπερασματική.
15. Στις απαρεμφατικές προτάσεις ισχύει η αντίστοιχη ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία ανάλογα με το ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτάται η απαρεμφατική.
16. *Οὐκ ἔστιν ὅστις = κανείς, ἔστιν ὅστις = κάποιος, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ = ο καθένας*.
17. Οποιοδήποτε παθητικό ρήμα στο γ' ενικό πρόσωπο μπορεί να είναι απρόσωπο.
18. Συμφυρμός ή βραχυλογία: *ὅτι ἀληθὲς τοῦτο λέγω* → δύο προτάσεις ενώθηκαν σε μία. Πιθανώς αποδεκτή σύνταξη είναι: *λέγω – ρήμα, ἐγὼ – υποκείμενο, τοῦτο – σύστοιχο αντικείμενο, ἀληθὲς – κατηγορούμενο του αντικειμένου*. Ανάλυση συμφυρμού: *ὅτι ἀληθὲς ἐστὶ τοῦτο, ὃ ἐγὼ λέγω* (η αναφορική πρόταση είναι επεξήγηση στο *τοῦτο*).
19. Τα ρήματα *δοκεῖ* και *φαίνεται* ως απρόσωπα δέχονται δοτική προσωπική. Ως προσωπικά δέχονται δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου ή της αναφοράς.
20. Δίπλα στα εις -τέος και -τὸς ρηματικά επίθετα μπορεί να υπάρχει δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου ή του ενεργούντος προσώπου. Το ίδιο συμβαίνει συχνά και δίπλα σε ρηματικούς τύπους παθητικού παρακειμένου και υπερσυντελικού.

21. Με ρήμα σε δυνητική ευκτική έχουμε συνήθως μετοχές υποθετικές, οι οποίες δέχονται άρνηση μή.
22. Η επεξήγηση επεξηγεί τον προσδιοριζόμενο όρο. Η παράθεση δίνει ένα επιπλέον γνώρισμα σ' αυτόν.
23. Όταν έχουμε εμπρόθετο προσδιορισμό ή επίρρημα ή γενική με άρθρο μπροστά τους, και το άρθρο αυτό συνάπτεται με μία μετοχή ή ένα απαρέμφατο, τότε δεν έχουμε επιθετικό προσδιορισμό.
24. Γενική παραθετική έχουμε μετά από ένα επίθετο που ισοδυναμεί με γενική πτώση ή μετά από κτητική αντωνυμία.
25. Διάκριση αντικείμενου: α) *εξωτερικό*—υπάρχει εξ' αρχής, δηλαδή πριν ενεργήσει το υποκείμενο του ρήματος, β) *εσωτερικό* ή *του αποτελέσματος*—δηλαδή το αντικείμενο δεν υπάρχει εξ' αρχής, αλλά προέρχεται από την ίδια την ενέργεια του υποκειμένου, γ) *εσωτερικό σύστοιχο*—προέρχεται από την ίδια ρίζα με τον ρηματικό τύπο στον οποίο αναφέρεται.
26. Τα κελουστικά ρήματα συντάσσονται με αιτιατική και απαρέμφατο.
27. Από το ρήμα *τυγχάνω* εξαρτάται κατηγορηματική μετοχή. Στη μετάφραση όμως αποδίδουμε τη μετοχή ως ρήμα και το ρήμα ως επίρρημα. Η μετοχή αυτή αναφέρεται πάντα στο υποκείμενο του ρήματος.
28. Μεταφράζουμε κατηγορηματική μετοχή που εξαρτάται από τα συνδεδεμένα ρήματα *εἰμι* και *γίνομαι*, παραλείποντας στη μετάφραση τα ρήματα και αποδίδοντας τη μετοχή με ρήμα.
29. Η αιτιατική απόλυτη μετοχή είναι συνήθως μετοχή απροσώπου ρήματος ή απρόσωπης έκφρασης. Είναι δυνατόν το ρήμα να είναι και προσωπικό, μόνο όταν η μετοχή είναι αιτιολογική και συνοδεύεται από το *ὅς* ή το *ὥστε*.
30. *Ἐπιστέλλω* = παραγγέλλω, *τιμωροῦμαι* = τιμωρώ, *τιμωρῶ* = βοηθῶ.
31. Γενική διαιρετική έχουμε και με επιρρήματα χρονικά, τοπικά και ποσοτικά. Από τοπικά επιρρήματα όμως σε *-θεν* έχουμε γενική της αφητηρίας.
32. Ο ιστορικός ενεστώτας έχει σημασία αορίστου ή παρατατικού.
33. Τα ρηματικά επίθετα σε *-τός*, *-τή*, *-τὸν* σημαίνουν: α) μπορεί να + αυτό που σημαίνει το ρήμα από το οποίο προέρχονται (π.χ. *ἄλωτὸς* → αυτός που μπορεί να κυριευθεί) και β) άξιος να + αυτό που σημαίνει το ρήμα από το οποίο προέρχονται (π.χ. *θαυμαστὸς* → ο άξιος να θαυμάζεται).
34. Με το *πρὶν* εισάγεται απαρεμφατική χρονική πρόταση, όταν η πρόταση απ' την οποία εξαρτάται είναι καταφατική. Αν είναι αρνητική, τότε έχουμε ρηματική χρονική πρόταση, που εισάγεται με τον ίδιο χρονικό σύνδεσμο.
35. Η πρόθεση *πλὴν* συντάσσεται κανονικά με γενική. Μπορεί όμως να συντάσσεται και με μια πτώση που προηγήθηκε στην πρόταση, στην οποία ανήκει (*πλὴν* + γενική → εμπρόθετος προσδιορισμός της εξαίρεσης).
36. *ἔχω* + τελικό απαρέμφατο = μπορώ να + μετάφραση του απαρεμφάτου.
ἔχομαι + δοτική = βρίσκομαι σε + μετάφραση δοτικής.
ἤγοῦμαι + απαρέμφατο = νομίζω ότι, *ἤγοῦμαι* + γενική = είμαι αρχηγός, *ἤγοῦμαι* + δοτική = οδηγώ.

37. Το επίθετο *ποικίλος* - η - ον, όταν αναφέρεται σε λόγια (δηλαδή: ποικίλα λόγια), τότε σημαίνει αινιγματικός - η - ο (δηλαδή: αινιγματικά λόγια).
38. Από το ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας ή το ουδέτερο επιθέτου εξαρτάται γενική διαιρετική.
39. Όταν έχουμε έλξη του αναφορικού, το αναφορικό έλκεται από μια δεικτική αντωνυμία, η οποία παραλείπεται, σχεδόν πάντοτε, ως ευκόλως εννοούμενη.
40. Τα δυνητικά απαρέμφια είναι αναγκαστικά ειδικά.
41. *Έμποδὼν* = βγαίνω από τη μέση, *ἐμποδὼν* = γίνομαι εμπόδιο.
Εὖ ποιῶ τινὰ = ευεργετώ, *κακῶς ποιῶ* = βλάπτω.
Ἐνθυμοῦμαι = έχω στο μυαλό μου, έχω υπόψη μου.
42. Συχνά αντί γενικής διαιρετικής χρησιμοποιείται επιμεριστική παράθεση.
43. Οι κύριες παρενθετικές προτάσεις δεν συνδέονται παρατακτικά με άλλες κύριες.
44. Το *νῦν δὲ* το βρίσκουμε συνήθως μετά από υποθετικό λόγο του μη πραγματικού. Μας επαναφέρει στον πραγματικό χρόνο, δηλαδή στην αλήθεια.
45. Η γενική του χρόνου δηλώνει χρονική διάρκεια. Η δοτική του χρόνου δηλώνει χρονικό σημείο. Η αιτιατική του χρόνου δηλώνει χρονική έκταση.
46. Όλα τα υποκείμενα των απαρεμφάτων, που είναι σε αιτιατική λόγω ετεροπροσωπίας, στη μετάφραση τα τρέπουμε σε ονομαστική, αποδίδοντας το απαρέμφατο με ρήμα.
47. Στον υποθετικό λόγο του μη πραγματικού, είναι δυνατόν στην απόδοση να έχουμε παρατακτικό απροσώπου ρήματος. Σ' αυτήν την περίπτωση δεν χρειάζεται το δυνητικό *ἄν*.
48. Παράλλαξη έχουμε όταν δύο όροι συνδέονται παρατακτικά και είναι ως προς τη μορφή τους διαφορετικοί (π.χ. γενική και απαρέμφατο). Ως προς τη λειτουργία τους όμως μέσα στην πρόταση είναι όμοιοι (π.χ. είναι αντικείμενα του ρήματος).
49. Στην απρόσωπη σύνταξη έχουμε αναγκαστική ετεροπροσωπία. Λέμε λοιπόν ότι έχουμε αιτιατική ως υποκείμενο του απαρεμφάτου, λόγω εξάρτησής του από απρόσωπο ρήμα ή έκφραση.
50. Αν μετά από δοξαστικό ή λεκτικό ρήμα έχουμε ως αντικείμενο απαρέμφατο απροσώπου ρήματος, τότε το υποκείμενο αυτού του απαρεμφάτου θα είναι πάλι ένα απαρέμφατο και θα έχουμε απρόσωπη σύνταξη μεταξύ δύο απαρεμφάτων. Σ' αυτήν την περίπτωση ισχύει η ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία σε σχέση με το ρήμα και το δεύτερο απαρέμφατο.
51. Στις δευτερεύουσες τελικές προτάσεις που εισάγονται με το *ὥς, ὅπως* είναι δυνατόν να υπάρχει το αοριστολογικό *ἄν*, όταν δηλώνεται ότι ο σκοπός θα πραγματοποιηθεί με κάποια προϋπόθεση.
52. *Θεραπεύω* + αιτιατική: (*τὴν γῆν* = καλλιεργώ), (*τὸν θεὸν* = λατρεύω), (*τὸν ἄνθρωπον* = υπηρετώ, περιποιούμαι, γηροκομώ).
53. *Παραιτοῦμαι* = παρακαλώ.
Δίκην δίδωμι τινί = τιμωρούμαι.
Δίκην λαμβάνω παρὰ τινός = τιμωρώ.
Χάριν ἀποδίδωμι = εκφράζω ευγνωμοσύνη.
Εὖ ποιῶ = ευεργετώ.
Εὖ πάσχω = ευεργετούμαι.
Εὖ πράττω = ευτυχώ.
Κακῶς πράττω = δυστυχώ.
Εὖ λέγω = επαινῶ.
Εὖ ἀκούω = επαινούμαι.
54. *Νῆ Δία*: ομωτική έκφραση ή προσφώνηση.

55. Το *φεῦ* ονομάζεται σχετλιαστικό επιφώνημα.
56. Στις εναντιωματικές ή παραχωρητικές προτάσεις, οι οποίες εισάγονται με τα *καὶ εἰ, καὶ ἂν (κᾶν), οὐδ' εἰ*, η παραχώρηση γίνεται προς κάτι το μη πραγματικό. Προς κάτι το πραγματικό γίνεται η παραχώρηση, όταν οι προτάσεις αυτές εισάγονται με τα *εἰ καί, ἂν καὶ κ.τ.λ.* Το *καὶ εἰ* χρησιμοποιείται όταν η απόδοση είναι καταφατική, ενώ το *οὐδ' εἰ* όταν η απόδοση είναι αρνητική. Στο *οὐδ' εἰ* η άρνηση αντανακλά στην απόδοση.
57. *Καθορῶ* = διακρίνω, *ὑπολαμβάνω* = θεωρώ, *πυνθάνομαι* (δίπτωτο ρήμα) + αιτιατική και γενική πτώση, *διὰ* + γενική → εμπρόθετος προσδιορισμός του τρόπου.
58. Με τα ρήματα *ἔχω, κείμαι, ἤκω* + τροπικό επίρρημα, έχουμε συνήθως γενική της αναφοράς.
59. Οι μετοχές απροσώπων ρημάτων απαντούν συνήθως σε ουδέτερο γένος.
60. Οι μετοχές των δοξαστικών ρημάτων είναι συχνά αιτιολογικές.
61. Οι προστακτικές *φέρε, ἴθι και ἄγε* των ρημάτων *φέρω, εἶμι και ἄγω* αντίστοιχα, λογίζονται συχνά ως παρακελευσματικά μόρια και όχι ως ρήματα, αν στην πρόταση που ανήκουν υπάρχει άλλο ρήμα (*π.χ. ἐπεὶ φέρε' εἶπέ*).
62. Το *ἐπεὶ* μετά από ισχυρή στίξη ισοδυναμεί με το *γάρ*.
63. Μια μετοχή αορίστου που συνοδεύεται από άρνηση και μεταφράζεται με το «*χωρίς να...*» είναι τροπική.
64. *Εἶδος* = μορφή. *Ζημία* = πρόστιμο, τιμωρία.
Φιλότητος = αυτός που αγαπά τις τιμές. *Ἐφίεμαι* = επιθυμώ.
Ἄναντλέω-ῶ = υπομένω, υποφέρω. *Προλαβὼν ἐπιμέλομαι* = φροντίζω από την αρχή.
Πόνος = κόπος. *Ἄλγος* = πόνος.
65. Ο γνωμικός αόριστος ισοδυναμεί με ενεστώτα. Μεταφράζουμε λοιπόν το γνωμικό αόριστο με το «*συνήθως + χρόνο ενεστώτα*».
66. Μετά από ρήματα επιμέλειας – αμέλειας, αν ακολουθεί πρόταση με το *ὅπως* + οριστική μέλλοντα ή με το *ὅπως* + υποτακτική, τότε: α) είναι πλάγια ερωτηματική, όταν τονίζεται ο τρόπος που θα γίνει η πράξη, β) είναι τελική, όταν τονίζεται το περιεχόμενο της πράξης.
67. Όταν έχουμε απαρεμφατική πρόταση που εισάγεται με αναφορικό, τότε αυτή είναι αναφορικοσυμπερασματική (*σ.ν.θ. με τα οἷος και ὅσος*).
68. Οι δευτερεύουσες συμπερασματικές απαρεμφατικές προτάσεις, οι οποίες εισάγονται με το *ὥστε*, εκφράζουν υποκειμενικό συμπέρασμα που μπορεί να πραγματοποιηθεί με κάποια προϋπόθεση.
69. Υποθετική μετοχή έχουμε συνήθως με δυνητικό απαρέμφατο, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική και χρόνο μέλλοντα.
70. Αντίστροφη έλξη είναι το φαινόμενο κατά το οποίο ο προσδιοριζόμενος από μια αναφορική πρόταση όρος, αντί να μπει στην κανονική πτώση της συντακτικής του θέσης μέσα στην πρόταση, έλκεται από την αναφορική αντωνυμία και μπαίνει στην ίδια πτώση μ' αυτήν.
71. *Ἄκούω* + γενική πτώση (δηλώνεται άμεση αντίληψη), *ἀκούω* + αιτιατική πτώση (δηλώνεται έμμεση αντίληψη).
72. Οι προτάσεις που είναι ολόκληρες β' όρος σύγκρισης λέγονται κύριες παραβολικές.

73. Προτάσεις που εισάγονται με τα *πρότερον ἢ, ὕστερον ἢ, πρόσθεν ἢ*, είναι δευτερεύουσες χρονικές.
74. Οι αναφορικοαιτιολογικές προτάσεις μεταφράζονται με έναν αιτιολογικό σύνδεσμο στην αρχή τους (π.χ. *γιατί, επειδή κ.τ.λ.*) και μετατρέποντας το αναφορικό σε δεικτική αντωνυμία.
75. *Παρά + δοτική* = εμπρόθετος του ενώπιον (τόπου μεταφορικά).
Παρά + γενική και ενεργητικό ρήμα = εμπρόθετος της προέλευσης.
Παρά + γενική και παθητικό ρήμα = εμπρόθετος του ποιητικού αιτίου.
Προκινδυνεύω τινός = διακινδυνεύω για κάποιον.
Περί μηδενός ποιῶμαι τι = δε θεωρώ κάτι σπουδαίο.
Περί ἐλάττονος ποιῶμαι = θεωρώ κάτι κατώτερο.
Κακῶς πάσχω = παθαίνω κακό.
Κακῶς ποιῶ = κακοποιώ.
Κακῶς λέγω = κακολογώ.
Κακῶς ἀκούω = κακολογούμαι.
76. Η απαγόρευση στα αρχαία ελληνικά εκφέρεται με τους εξής τρόπους: α) *μη* + προστακτική ενεστώτα, β) *μη* + υποτακτική αορίστου και γ) *οὐ* + οριστική μέλλοντα.
77. Το *ὥς* χρησιμοποιείται συχνά και ως πρόθεση, όταν αναφέρεται σε πρόσωπα.
78. Με ένα ρήμα που συντάσσεται με αιτιατική, μπορούμε να βρούμε στη θέση της αιτιατικής μια γενική πτώση. Η γενική αυτή είναι γενική διαιρετική, χωρίς να εννοείται κάποια αιτιατική ως αντικείμενο. Η ενέργεια του ρήματος μεταβαίνει σ' ένα μέρος της έννοιας του αντικειμένου, γι' αυτό το αντικείμενο μπαίνει σε γενική διαιρετική.
79. Ο εμπρόθετος προσδιορισμός *ἐνεκα τινός* είναι αναγκαστικό αίτιο (δηλώνεται αιτία) ή τελικό αίτιο (δηλώνεται σκοπός). Θα είναι αναγκαστικό αίτιο, όταν το νόημα που εκφράζει ο εμπρόθετος προσδιορισμός προηγείται από το νόημα που εκφράζει το ρήμα της πρότασης. Δηλαδή, γίνεται αυτό που ορίζει το ρήμα, αλλά εξαιτίας κάποιων γεγονότων που έχουν προηγηθεί και δηλώνονται με τον εμπρόθετο προσδιορισμό *ἐνεκα* + γενική. Σε αντίθετη περίπτωση, όταν δηλαδή προηγείται νοηματικά το ρήμα, τότε το αίτιο είναι τελικό.
80. Κοντά σε συγκριτικό βαθμό επιθέτου ή επιρρήματος η δοτική είναι του ποσού ή αλλιώς του μέτρου – διαφοράς.
81. Το τελικό απαρέμφατο δεν είναι ποτέ χρόνου μέλλοντα. Το μοναδικό ρήμα που δέχεται τελικό απαρέμφατο σε χρόνο μέλλοντα είναι το *μέλλω*.
82. Με επίθετα ισότητας – ομοιότητας, αντί να έχουμε δοτική αντικειμενική, έχουμε πτώση όμοια με προηγούμενη, με τη μεσολάβηση ενός *καί* (π.χ. *ὁμοίαν τὴν γνώμην ἔχω καὶ σὺ* – σε θέση δοτικής αντικειμενικής στο *ὁμοίαν*. Η ονομαστική που προηγήθηκε ήταν το *ἐγὼ*, ως υποκείμενο του ρήματος *ἔχω*).
83. Όταν το ρήμα *ἔχω* προσδιορίζεται από τροπικό επίρρημα, τότε δεν είναι μεταβατικό. Έχουμε δίπλα του μια γενική ή μια αιτιατική της αναφοράς.
84. Όταν ο β' όρος σύγκρισης είναι ισχυρότερος από τον πρώτο, τότε έχουμε ασύμμετρη σύγκριση.
85. Όταν ο β' όρος σύγκρισης είναι αριθμητικό, μπορεί να εκφέρεται ομοιόπτωτα με τον πρώτο όρο με ή χωρίς το ἤ.
86. Όταν ο β' όρος σύγκρισης είναι μια γενική πτώση αναφορικής ή δεικτικής αντωνυμίας, μπορούμε να έχουμε επεξήγηση στη γενική αυτή, η οποία συνοδεύεται από το *ἤ*.

87. Τρόποι εκφοράς του β' όρου σύγκρισης: α) γενική συγκριτική, β) ἢ + ομοιόπτωτα και ἢ + ομοιότροπα, γ) ἀντί + γενική, δ) πρὸ + γενική, ε) παρὰ + αιτιατική, στ) ἢ πρὸς + αιτιατική, ζ) ἢ κατὰ + αιτιατική, η) ἢ + ολόκληρη πρόταση, θ) ἢ ὥστε, ὡς + απαρέμφατο.
88. Τα χρονικά επιρρήματα *πάλαι, πρῶτον, ἀντίκα*, όταν είναι έναρθρα, χαρακτηρίζονται ως γενικές, δοτικές ή αιτιατικές του χρόνου και όχι ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί.
89. Τα ρήματα *δει, ἐνδει, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι* όταν δεν υπάρχει κοντά απαρέμφατο, έχουν ως υποκείμενο μια σύστοιχη έννοια. Επίσης, παίρνουν αντικείμενο σε γενική και υπάρχει δίπλα τους μια δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου. Το ίδιο συμβαίνει και με το ρήμα *παρασκευάζεται*, μόνο που σ' αυτό δεν υπάρχει γενική πτώση ως αντικείμενο.
90. Δίπλα σε απρόσωπα ρήματα που ήταν δίπτωτα στην ενεργητική διάθεση, αν υπάρχει μια δοτική, που όμως δεν κρύβει το υποκείμενο του απαρεμφάτου (που είναι υποκείμενο απροσώπων ρημάτων), τότε αυτή είναι το αντικείμενο του απροσώπου ρήματος.
91. Τα παθητικά μονόπτωτα ρήματα δεν έχουν ποτέ αντικείμενο. Μπορούν να έχουν σύστοιχο αντικείμενο.
92. Μια δοτική προσωπική κοντά στις μετοχές *ἥδομένῳ, ἄχθομένῳ, βουλομένῳ*, είναι δοτική προσωπική ηθική.
93. Όταν μία δευτερεύουσα αναφορική πρόταση έχει το ρήμα της σε μέλλοντα, τότε συνήθως είναι αναφορική – τελική.
94. Το φαινόμενο της ονομαστικής απόλυτου μετοχής είναι μια συντακτική ανακολουθία. Η ονομαστική απόλυτη μετοχή μπαίνει είτε στη θέση γενικής απόλυτης μετοχής είτε αντί για συνημμένη μετοχή και διατηρεί την επιρρηματική της σημασία.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

1. Το αντικείμενο παραλείπεται στις εξής περιπτώσεις: α) όταν εννοείται ευκόλως από τα συμφραζόμενα, β) όταν εκφράζει μια γενική έννοια και γ) όταν πρόκειται για το μοναδικό αντικείμενο που μπορεί να πάρει ένα ρήμα.
2. Το σύστοιχο αντικείμενο παραλείπεται συνήθως: α) όταν συνοδεύεται από επιθετικό προσδιορισμό, ο οποίος τώρα μπαίνει συνήθως σε ουδέτερο γένος πληθυντικού αριθμού (ή πιο σπάνια ενικού) και παίζει πια αυτός το ρόλο του συστοίχου αντικειμένου, β) όταν συνοδεύεται από μια πλάγια πτώση, οπότε είτε παραμένει η πλάγια πτώση είτε μπαίνει και αυτή στην πτώση του αντικειμένου και παίζει τώρα το ρόλο του.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΣΤΟΙΧΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ:

α) *Παῖσον διπλᾶ* (αντί για: *παῖσον διπλὴν πληγὴν*).

β) *Ὁξὺ βοῶ* (σύστοιχο αντικείμενο σε ουδέτερο γένος ενικού αριθμού).

γ) *Ἐγράψατο με ἄσεβείας* (αντί για: *ἐγράψατο με γραφὴν ἄσεβείας*).

δ) *Ὁμνύω συμμαχίαν* (αντί για: *ὁμνύω ὄρκον συμμαχίας*).

ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

(ΣΥΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΜΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΠΛΑΓΙΑ ΠΤΩΣΗ – ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ, ΓΕΝΙΚΗ ή ΔΟΤΙΚΗ)

ΣΥΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΕ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ:

1. Ρήματα που σημαίνουν ωφέλεια ή βλάβη με λόγους ή έργα: *ὀνίνημι, ὠφελῶ, εὐεργετῶ, εὖ ποιῶ, βλάπτω, ἀδικῶ, εὖ λέγω, εὐλογῶ, κακῶς ποιῶ, κακῶς λέγω, λοιδορῶ, κολακεύω, κακοποιῶ, κακουργῶ, θωπεύω, θεραπεύω, τιμωροῦμαι (=τιμωρῶ).*
2. Ρήματα καταδίωξης ή απόδρασης: *θηρῶ, θηρεύω, διώκω, ἐνεδρεύω, φεύγω, ἀποφεύγω, ἀποδιδράσκω, ζηλῶ.*
3. Ρήματα διαφόρων σημασιών: *φθάνω, λανθάνω, ἐπιλείπω, μένω, περιμένω, ὄμνυμι, ἐπιορκῶ, κελεύω, οἰκῶ, σπεύδω, θαρρῶ, σιγῶ, σιωπῶ.*
4. Ρήματα αμετάβατα που χρησιμοποιούνται ως μεταβατικά: *αἰδοῦμαι, αἰσχύνομαι, φυλάττομαι, εὐλαβοῦμαι, ἐκπλήττομαι, καταπλήττομαι, δακρύω, κλαίω, φοβοῦμαι, δέδοικα, οἰμῶζω, θρηγῶ, ποθῶ, πενθῶ, ἀλγῶ.*
5. Τα ρήματα: *ὀρῶ, κρατῶ (+αιτιατική=νικῶ), ἀγαπῶ, ποθῶ, φιλῶ, ακούω (+αιτιατική, δηλώνεται ἔμμεση αντίληψη), αἰσθάνομαι (+αιτιατική κάποιες φορές, π.χ. ἤσθετο βοήν).*

ΣΥΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΕ ΓΕΝΙΚΗ ΠΤΩΣΗ:

1. Ρήματα που σημαίνουν μνήμη ή λήθη: *μιμνήσκομαι, μέμνημαι, μνημονεύω, ἐπιλανθάνομαι.*
2. Ρήματα που σημαίνουν φειδώ και τα αντίθετά τους: *φείδομαι, ἀφειδῶ.*
3. Ρήματα που σημαίνουν φροντίδα ή επιμέλεια και τα αντίθετά τους: *φροντίζω, ἐπιμελοῦμαι, προνοῶ, μέλει μοι τινός, κήδομαι, μεταμέλει μοι τινός, μεταμέλομαι, ὀλιγορῶ, ἀμελῶ.*
4. Ρήματα που σημαίνουν επιθυμία: *ἐπιθυμῶ, ἐρῶ (=αγαπῶ), ἐρῶμαι (=ἐπιθυμῶ), ἐφίεμαι, ὀρέγομαι, γλίχομαι.*
5. Ρήματα που σημαίνουν απόλαυση: *ἀπολαύω, ὀνίναμαι.*
6. Ρήματα που σημαίνουν μετοχή: *μετέχω, μεταλαμβάνω, κοινωνῶ, κληρονομῶ, μέτεστί μοι τινός.*
7. Ρήματα που σημαίνουν πλησμονή: *βρίθω, πίμπλαμαι, εὐπορῶ, γέμω, πλήθω, μεστῶ.*
8. Ρήματα που σημαίνουν στέρηση: *δέω, δέομαι, δεῖ μοι τινός, χρήζω, ἀπορῶ, στέρομαι, σπανίζω.*
9. Ρήματα που σημαίνουν γενικά αίσθηση (αφή, γεύση, ὄσφρηση, οσμή, ακοή): *ἄπτομαι, ψαύω, θιγγάνω, ἔχομαι, ἀντέχομαι, δρᾶττομαι, λαμβάνομαι, ἐπιλαμβάνομαι, ἀντιλαμβάνομαι, γεύομαι, ὀσφραίνομαι, ὄζω, πνέω, ἀκούω (για ἄμεση αντίληψη), ἀκροῶμαι.*
10. Ρήματα που σημαίνουν απόπειρα: *πειρῶ, πειρῶμαι.*
11. Ρήματα που σημαίνουν επιτυχία: *τυγχάνω, ἐφικνοῦμαι, ἐξικνοῦμαι.*
12. Ρήματα που σημαίνουν αποτυχία: *ἀποτυγχάνω, ἀμαρτάνω, διαμαρτάνω, ἐξαμαρτάνω, ψεύδομαι (=αποτυγχάνω)*
13. Ρήματα που σημαίνουν έναρξη ή λήξη: *ἄρχω, ἄρχομαι, λήγω, παύομαι (=σταματῶ).*

14. Ρήματα που σημαίνουν αρχή ή εξουσία και τα αντίθετά τους: *ἄρχω, κρατῶ* (+γενική=εξουσιάζω), *βασιλεύω, ἡγεμονεύω, δεσπόζω, στρατηγῶ, τυραννῶ, ἡγοῦμαι* (+γενική=εἶμαι αρχηγός).
15. Ρήματα που σημαίνουν χωρισμό: *χωρίζομαι*.
16. Ρήματα που σημαίνουν αποχή: *ἀπέχω, ἀπέχομαι*.
17. Ρήματα που σημαίνουν απομάκρυνση: *διέχω, ἄπειμι, εἶκω* (=υποχωρῶ), *παραχωρῶ*.
18. Ρήματα που σημαίνουν απαλλαγή: *ἀπαλλάττω, ἐλευθερῶ, λύω, ἀφίεμαι*.
19. Ρήματα που σημαίνουν καταγωγή: *εἶμί, γίγνομαι, ἔφυν, πέφυκα*.
20. Ρήματα που σημαίνουν σύγκριση, διαφορά, υπεροχή: *ἠττῶμαι, λείπομαι, ἀριστεύω, ἀπολείπομαι, ὕστερῶ, προέχω, μειονεκτῶ, περιγίγνομαι, περίεμι, πρωτεύω, κρατιστεύω, πλεονεκτῶ, ὑπερτερῶ, διαφέρω*.
21. Ρήματα που είναι σύνθετα με τις προθέσεις: *ἀπό, ἐκ, πρό, ὑπέρ, κατά*.
22. Ρήματα διαφόρων σημασιών: *φεύγω + γενική* (=κατηγορούμαι για κάτι), *ἔάλω + γενική* (=καταδικάζομαι για κάτι), *κρίνομαι + γενική* (=τιμωρούμαι σε...π.χ. θάνατο), *αἰσθάνομαι + γενική*. **Θυμῆσον:** *ἀλίσκομαι = κυριεύομαι* (για ἀψυχα), *συλλαμβάνομαι* (για ἐμψυχα).

ΣΥΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΕ ΔΟΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ:

1. Ρήματα σημαίνουν πρέπει, αρμόζει, ταιριάζει και τα συνώνυμά τους.
2. Ρήματα που σημαίνουν προσέγγιση ή συνάντηση απλή, φιλική ή εχθρική διάθεση: *πλησιάζω, πελάζω, προσίημι, ἐντυγχάνω, συντυγχάνω*.
3. Ρήματα που σημαίνουν ακολουθία, διαδοχή: *ἔπομαι, ἀκολουθῶ*.
4. Ρήματα που σημαίνουν επικοινωνία, ένωση: *ὀμιλῶ, χρῶμαι* (συνχά συντάσσεται με δύο δοτικές, από τις οποίες η μία είναι κατηγορούμενο της άλλης), *μείγνυμαι, ἐπιμείγνυμαι, κεράννυμι*.
5. Ρήματα που σημαίνουν φιλική ή εχθρική ενέργεια – διάθεση: *εὐνοῶ, ἀρέσκω, βοηθῶ, ἀρῆγω* (=βοηθῶ), *ἀμύνω* (=βοηθῶ), *τιμωρῶ* (=βοηθῶ), *λυσιτελῶ, δουλεύω, πείθομαι, χαλεπαίνω* (=οργίζομαι), *ὀργίζομαι, ἐνοχλῶ, μάχομαι, στασιάζω, πολεμῶ, εἰς χείρας ἔρχομαι* (=συμπλέκομαι), *ἀπειλῶ, φθονῶ, ἐπιβουλεύω, λοιδοροῦμαι, ἀπειθῶ, ἐπιτιμῶ*.
6. Ρήματα που σημαίνουν άμιλλα: *ἀμιλλῶμαι*.
7. Ρήματα που σημαίνουν φιλονικία: *διαφέρομαι, ἐρίζω, ἀμφισβητῶ*.
8. Ρήματα που σημαίνουν έριδα ή συμφιλίωση: *σπένδομαι* (=συνθηκολογῶ), *σπονδᾶς ποιοῦμαι, συναλλάττομαι - διαλλάττομαι - καταλλάττομαι* (=συμφιλιώνομαι).
9. Ρήματα που σημαίνουν ισότητα και ομοιότητα: *ἰσοῦται, ὁμοιάζω, ἔοικα*.
10. Ρήματα που σημαίνουν συμφωνία: *συμφωνῶ, ὁμολογῶ, ὁμονοῶ, συνᾶδω* (=συμφωνῶ), *συναρμόττω* (=ταιριάζω).
11. Ρήματα που είναι σύνθετα με τις προθέσεις: *ἐν, σύν, ἐπί, περί, παρά, ὑπό, πρός*.
12. Ρήματα διαφόρων σημασιών: *ἡγοῦμαι + δοτική = οδηγῶ, ἡγοῦμαι + ειδικό απαρέμφατο = νομίζω ότι..., χρῶμαι + δύο δοτικές* (η μία κατηγορούμενο της άλλης).

(ΣΥΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΜΕ ΔΥΟ ΑΝΟΜΟΙΕΣ ΠΛΑΓΙΕΣ ΠΤΩΣΕΙΣ ή ΜΕ ΔΥΟ ΑΙΤΙΑΤΙΚΕΣ)

ΣΥΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΜΕ ΔΥΟ ΑΙΤΙΑΤΙΚΕΣ:

α) Η μία αιτιατική, η οποία είναι πρόσωπο ή περιεκτικό ουσιαστικό, είναι το ΑΜΕΣΟ αντικείμενο. Η άλλη, το πράγμα ή το άψυχο, είναι το ΕΜΜΕΣΟ αντικείμενο.

1. Ρήματα που σημαίνουν: *ἀποκρύπτω, ἀποστερῶ, εἰσπράττω, ἱκετεύω, ἐρωτῶ, ἀνερωτῶ.*
2. Ρήματα που σημαίνουν: *ὑπενθυμίζω, διδάσκω.*
3. Ρήματα που σημαίνουν: *ἐνδύω.*
4. Ρήματα που σημαίνουν: *δρῶ, ἐργάζομαι, ποιῶ, ἀγορεύω, λέγω, εὐεργετῶ (τα ρήματα αυτά έχουν εξωτερικό και σύστοιχο αντικείμενο).*

β) Η μία αιτιατική κατηγορούμενο της άλλης (με κατηγορούμενο του αντικειμένου σε αιτιατική συντάσσονται τα κλητικά ρήματα, τα εκλογής, δοξαστικά και τα συνώνυμα του *εἶμι* και του *γίγνομαι*).

1. Ρήματα που σημαίνουν: *λέγω, καλῶ, προσαγορεύω, ὀνομάζω.*
2. Ρήματα που σημαίνουν: *ποιῶ, καθίστημι, τίθημι, ἀποδείκνυμι, ἀποφαίνο, αἰροῦμαι, χειροτονῶ.*
3. Ρήματα που σημαίνουν: *νομίζω, ἡγοῦμαι, κρίνω.*
4. Ρήματα που σημαίνουν: *ἔχω, δίδωμι, λαμβάνω, παραλαμβάνω, παρέχω.*
5. Προσοχή: τα ρήματα *αὔξω, τρέφω, αἴρω* συντάσσονται με προληπτικό κατηγορούμενο του αντικειμένου.

ΣΥΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗ ΠΤΩΣΗ:

Η αιτιατική είναι το ΑΜΕΣΟ, η γενική το ΕΜΜΕΣΟ αντικείμενο.

1. Ρήματα που σημαίνουν: *πληρῶ, μεστῶ, γεμίζω, κενῶ, ἐρημῶ, ἐστιῶ (=κάνω τραπέζι σε κάποιον).*
2. Ρήματα που σημαίνουν: *ἀκούω, μανθάνω, πληροφοροῦμαι.*
3. Ρήματα που σημαίνουν: *λαμβάνω, ἄγω, ἔλκω.*
4. Ρήματα που σημαίνουν: *ἀπαλλάσσω, ἀπολύω, παύω, ἀποστερῶ, χωρίζω, εἴργω (=εμποδίζω), κωλύω, ἐλευθερῶ.*
5. Ρήματα που σημαίνουν: *ἀνταλλάσσω, ἀγοράζω, πωλῶ, πιπράσκω, ὠνούμαι (=αγοράζω), ἀποδίδομαι (=πωλῶ), ἀξιῶ, τιμῶ, ἐκτιμῶ.*

(Στις παραπάνω 5 κατηγορίες ρημάτων η ΓΕΝΙΚΗ είναι ΓΕΝΙΚΗ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ σε θέση ΕΜΜΕΣΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ)

6. Ρήματα που σημαίνουν ψυχικό πάθημα: *θανυμάζω, ἄγαμαι, ζηλῶ, ἐπαινῶ, εὐδαιμονίζω, οἰκτιρῶ, μισῶ, μακαρίζω.*
7. Ρήματα που σημαίνουν δικάζω και ανταποδίδω: *αἰτιῶμαι, γράφομαι, κρίνω, τιμωροῦμαι, διώκω, δικάζω.*

(Στις παραπάνω 2 κατηγορίες ρημάτων η ΓΕΝΙΚΗ είναι ΓΕΝΙΚΗ ΤΗΣ ΑΙΤΙΑΣ σε θέση ΕΜΜΕΣΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ)

8. Ρήματα που είναι σύνθετα με τις προθέσεις: *ἀπό, ἐκ, κατά, πρό.*

ΣΥΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΟΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ:

Η αιτιατική είναι το ΑΜΕΣΟ, η δοτική το ΕΜΜΕΣΟ αντικείμενο.

1. Ρήματα που σημαίνουν: *λέγω, δίδω, δεικνύω.*
2. Ρήματα που σημαίνουν: *ὑπόσχομαι, παραγγέλλω.*
3. Ρήματα που σημαίνουν: *ἐξισώνω, ὁμοιάζω.*
4. Ρήματα που σημαίνουν: *ἀναμιγνύω, συνδιαλλάσσω.*
5. Μερικά σύνθετα ρήματα με τις προθέσεις: *ἐν, σύν.*

ΣΥΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΜΕ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΟΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ:

Η γενική είναι το ΑΜΕΣΟ, η δοτική το ΕΜΜΕΣΟ αντικείμενο.

1. Ρήματα που σημαίνουν: *μετέχω, μεταδίδω.*
2. Ρήματα που σημαίνουν: *παραχωρῶ, φθονῶ.*
3. Ρήματα που σημαίνουν: *τιμῶ, τιμῶμαι.*

ΤΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

Στην αρχαία ελληνική γλώσσα υπάρχουν δύο κατηγορίες απαρεμφάτων: α) το ἀναρθρο (που διακρίνεται σε τελικό και ειδικό) και β) το ἐναρθρο (που χρησιμοποιείται όπως τα ουσιαστικά).

ΤΟ ΑΝΑΡΘΡΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ ΧΡΗΣΙΜΕΥΕΙ:

1. α) Ως υποκείμενο απροσώπων ρημάτων ή εκφράσεων. Το ειδικό απαρέμφατο μεταφράζεται με το *ὅτι* + *ειδική πρόταση* ή *άλλη πρόταση επιθυμίας*. Το τελικό απαρέμφατο μεταφράζεται με το *να* + *υποτακτική*.

Τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο παίρνουν τα παρακάτω απρόσωπα ρήματα και εκφράσεις: *δοκεῖ, πρέπει, εἴμαρται (=εἶναι πεπρωμένο), ἔνεστι (=εἶναι δυνατό), προσήκει, εἴμαρτο (=ἦταν πεπρωμένο), ἐνδέχεται, πάρεστι, ἔξεστι, χρή, μέλει, δεῖ, ἀνάγκη ἐστι, ἀναγκαίως ἔχει, ἀδύνατόν ἐστιν, χρεών ἐστι, εὖ ἔχει, δυνατὸν ἐστίν, οἷόν τ' ἐστιν (=εἶναι δυνατόν), καιρὸς ἐστίν, καλῶς ἔχει, ἄξιόν ἐστι, ὥρα ἐστίν, εἰκὸς ἐστιν, ῥαδίως ἔχει (=εἶναι εύκολο) κ.α.*

Ειδικό απαρέμφατο ως υποκείμενο παίρνουν τα παρακάτω απρόσωπα ρήματα: *ἀγγέλλεται, ἄδεται, δοκεῖ, θρυλεῖται, λέγεται, νομίζεται, ὁμολογεῖται κ.α.*

2. β) Ως αντικείμενο διαφόρων κατηγοριών ρημάτων.

Τελικό απαρέμφατο (σ'όλους τους χρόνους πλην μέλλοντα) ως αντικείμενο παίρνουν οι παρακάτω κατηγορίες ρημάτων: βουλευτικά ή εφετικά, κελευστικά ή προτρεπτικά, κωλυτικά ή απαγορευτικά, δυνητικά ή αποπειρατικά, ὅσα σημαίνουν αποφασίζω ή διανοοῦμαι να...

Ειδικό απαρέμφατο (σ'όλους τους χρόνους) ως αντικείμενο παίρνουν οι παρακάτω κατηγορίες ρημάτων: λεκτικά, δοξαστικά, γνωστικά, σπάνια τα αισθητικά.

3. Ως κατηγορούμενο με συνδετικά ρήματα, κυρίως σε ορισμούς. Στην περίπτωση αυτή έχουμε άναρθρο απαρέμφατο, το οποίο μεταφράζεται ως ουσιαστικό.
4. Ως επεξήγηση σε ουσιαστικά, ουδέτερα αντωνυμιών ή στα επιρρήματα *ὧδε, οὕτω*.
5. Ως προσδιορισμός:
 - α. του κατά τι ή της αναφοράς → i. από τα επίθετα: *ἄξιος, ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἡδύς, ἱκανός*, ii. από τα ουσιαστικά: *σχολή, κίνδυνος, φόβος, θαῦμα*.
 - β. του σκοπού ή του αποτελέσματος → i. με ρήματα κίνησης: *πέμπω, βαίνω, ἤκω*, ii. με ρήματα σκόπιμης ενέργειας: *δίδωμι, παρασκευάζομαι, αἰροῦμαι, τάττω κ.τ.λ.*
6. Ως ἀπόλυτο απαρέμφατο σε στερεότυπες εκφράσεις, έχοντας την έννοια του *σκοπού* ή της *αναφοράς*.
7. Ως ανεξάρτητο απαρέμφατο αντί προστακτικής και ευκτικής σε επιφωνηματικές εκφράσεις.

Η ΜΕΤΟΧΗ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ:

Αναλύεται σε αναφορική πρόταση, γι' αυτό λέγεται και αναφορική μετοχή. Έχει συνήθως άρθρο. Μετοχή μάλιστα με άρθρο είναι σίγουρα επιθετική. Δέχεται άρνηση οὐ (όταν φανερώνει κάτι το συγκεκριμένο) και μὴ (όταν φανερώνει κάτι το γενικό ή το υποτιθέμενο). Μεταφράζεται συνήθως με αναφορική πρόταση.

Χρησιμεύει: α) ως επιθετικός προσδιορισμός ουσιαστικού (συνήθως το ρόλο αυτό παίζει μια επιθετική μετοχή με άρθρο), π.χ. *οἱ ἐκπλέοντες ἐκ τοῦ λιμένος ἔμποροι*, β) ως κατηγορούμενο (κοντά στα ρήματα: εἰμί, ὑπάρχω, γίγνομαι), γ) ως κατηγορηματικός προσδιορισμός, π.χ. *οἱ στρατιῶται εἶχον τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας*, δ) ως ουσιαστικό, π.χ. *ὁ λέγων, ὁ διώκων*.

Η επιθετική μετοχή δεν έχει άρθρο όταν: α) το υποκείμενό της προηγείται, β) το όνομα που προσδιορίζει δεν έχει άρθρο, γ) όταν είναι κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός.

ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ:

Η κατηγορηματική μετοχή δεν έχει ποτέ άρθρο. Μεταφράζεται συνήθως με το να + υποτακτική ή με το ὅτι + υποτακτική. Δέχεται άρνηση οὐ. Χρησιμεύει: α) ως κατηγορούμενο, π.χ. *οὕτως ἤρξεν ἄδικῶν*, β) ως κατηγορηματικός προσδιορισμός του υποκειμένου ή του αντικειμένου ενός ρήματος, π.χ. *οὗτοι ἤκουον τὴν χώραν δηνουμένην*.

Ρήματα που δέχονται κατηγορηματική μετοχή:

Στο υποκείμενό τους:

Α. Εἰμί, γίγνομαι, διαγίγνομαι, διάγω, διατελῶ, λανθάνω, οἶχομαι, τυγχάνω, φαίνομαι, φθάνω, δηλός εἰμι, καθίσταμαι, φανερός εἰμί (σημ.: αν τα ρήματα οἶχομαι και φθάνω συνοδεύονται από μετοχές μέλλοντα, τότε αυτές είναι τελικές). Η κατηγορηματική μετοχή μεταφράζεται ως ρήμα και το ρήμα ως επίρρημα.

Β. Ψυχικού πάθους (ἀγαπῶ, ἠδομαι, χαίρω, ἀγανακτῶ, ἄχθομαι, ὀργίζομαι, ἀλγῶ, λυποῦμαι κ.τ.λ.). Η κατηγορηματική μετοχή μεταφράζεται με το που + οριστική ή με το να + υποτακτική.

Γ. Έναρξης - λήξης (ἄρχω, ἄρχομαι, ὑπάρχω, λήγω, παύομαι). Το ενεργητικό παύω συντάσσεται με κατηγορηματική μετοχή που προσδιορίζει το αντικείμενό του. Η κατηγορηματική μετοχή μεταφράζεται με το να + υποτακτική.

Δ. Ανοχής, καρτερίας, καμάτου (ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, κάμνω, ἀπαγορεύω, ἀπείπον, ἀπειρήκα). Η κατηγορηματική μετοχή μεταφράζεται με το να + υποτακτική.

Ε. Νικῶ, ἠττῶμαι, ἀδικῶ, χαρίζομαι, εὖ ἢ καλῶς ποιῶ, κακῶς ποιῶ, λείπομαι, χάριν φέρω, κρατῶ. Η κατηγορηματική μετοχή μεταφράζεται με το και ἢ που + οριστική ἢ με το να + υποτακτική.

Στο υποκείμενο ἢ στο αντικείμενό τους:

Α. Αίσθησης, γνώσης, μάθησης και μνήμης (ἀκούω, αἰσθάνομαι, ὀρῶ, περιορῶ, οἶδα, σύνοιδα, ἐπίσταμαι, γινώσκω, κατανοῶ, εὐρίσκω, λαμβάνω, ἀλίσκομαι, πυνθάνομαι, μανθάνω, μέμνημαι). Η κατηγορηματική μετοχή μεταφράζεται με το ότι + οριστική ἢ με το να + υποτακτική.

Β. Δείξις, δηλώσεως, αγγελίας και ελέγχου (δείκνυμι, ἀποδείκνυμι, ἀγγέλλω κ.τ.λ.). Η κατηγορηματική μετοχή μεταφράζεται με το ότι ἢ πως + οριστική.

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ:

Η επιρρηματική μετοχή εκφράζει χρόνο, αιτία, σκοπό, υπόθεση, εναντίωση, τρόπο. Επομένως, υπάρχουν ισάριθμες κατηγορίες μετοχών με τις προηγούμενες επιρρηματικές σημασίες.

Α. *Χρονική μετοχή:* συναντάται σ' όλους τους χρόνους εκτός από μέλλοντα. Παίρνει ἄρνηση οὐ ἢ μή και μεταφράζεται με χρονική πρόταση, δηλαδή με το ὅταν + οριστική ἢ υποτακτική. Παράδειγμα: Ἡκούσαντες ταῦτα ἀπήλυνον.

Β. *Αιτιολογική μετοχή:* συναντάται σ' όλους τους χρόνους (σπάνια σε χρόνο μέλλοντα). Παίρνει ἄρνηση οὐ. Συνοδεύεται συνήθως από τα μόρια: ὥς, ἄτε, ἄτε δή, οἶον, οἶον δή, οἶα δή. Με το ὥς εκφράζεται μια υποκειμενική αιτιολογία. Οι μετοχές των δοξαστικών ρημάτων και των ρημάτων ψυχικού πάθους είναι συνήθως αιτιολογικές. Μεταφράζεται με αιτιολογική πρόταση, δηλαδή με τα γιατί, διότι, επειδή + οριστική. Παράδειγμα: Βουλόμενοι αὐτὸν ἀποκτεῖναι πέμποσι τὴν Σαλαμινίαν ναῦν.

Γ. *Τελική μετοχή:* συναντάται πάντα σε χρόνο μέλλοντα. Παίρνει ἄρνηση μή. Μεταφράζεται με το για να + υποτακτική. Συνοδεύεται κυρίως από ρήματα κινήσεως. Κάποιες φορές μπροστά από μια τελική μετοχή βρίσκεται το ὥς. Παράδειγμα: Ἐπλεον πολεμήσοντες και Οἱ Ἕλληνες παρεσκευάζοντο ὥς δεξόμενοι αὐτόν.

Δ. *Υποθετική μετοχή:* συναντάται σ' όλους τους χρόνους εκτός από μέλλοντα. Παίρνει ἄρνηση μή. Μεταφράζεται με τα εάν, αν + οριστική ἢ + υποτακτική. Η υποθετική μετοχή ισοδυναμεί με δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. Επομένως, σε μια τέτοια μετοχή υπολανθάνει ένας υποθετικός λόγος. Ο σχηματισμός αυτού του υποθετικού λόγου γίνεται με τον παρακάτω τρόπο. Σχηματίζουμε υποθετική πρόταση βάζοντας το ρήμα στον ίδιο χρόνο με τη μετοχή, στην κατάλληλη ἐγκλίση, ὥστε μαζί με την απόδοση να σχηματίζεται υποθετικός λόγος, και ανάλογα βάζουμε και τον κατάλληλο υποθετικό σύνδεσμο. Παράδειγμα: Δίκαια δρώσας συμμάχους ἔξεις θεούς.

Ε. *Εναντιωματική μετοχή:* συναντάται σ' όλους τους χρόνους εκτός από μέλλοντα. Παίρνει ἄρνηση οὐ. Ισοδυναμεί με παραχωρητική δευτερεύουσα πρόταση. Συνοδεύεται με τα καί, καίπερ, πάνυ, καὶ ταῦτα, καίτοι και με άλλους αντιθετικούς συνδέσμους. Μεταφράζεται με τα αν και, και αν, μολονότι + οριστική. Παράδειγμα: Πολλοὶ ὄντες εὐγενεῖς κακοὶ εἶσι.

Στ. *Τροπική μετοχή:* συνήθως συναντάται σε χρόνο ενεστώτα (αλλά και σε άλλους χρόνους). Παίρνει ἄρνηση οὐ. Δεν ισοδυναμεί με δευτερεύουσα πρόταση. Η τροπική μετοχή με ἄρνηση μεταφράζεται με το χωρίς να. Σε άλλη περίπτωση μεταφράζεται με μετοχή (-οντας, -ώντας), με ἐπίρρημα ἢ με ἐμπρόθετο προσδιορισμό. Οι τροπικές μετοχές ἄγων, ἔχων, λαβῶν, φέρων, δίπλα σε ρήμα κινήσεως μεταφράζονται με το με + αιτιατική.

ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΟΧΗ:

Όλες οι επιρρηματικές μετοχές μπορεί να είναι απόλυτες, δηλαδή να έχουν δικό τους υποκείμενο, το οποίο δεν έχει καμμία συντακτική σχέση με άλλο ρηματικό τύπο της πρότασης.

Η απόλυτη μετοχή βρίσκεται: α) σε γενική (μόνο των προσωπικών ρημάτων) και έχει υποκείμενο επίσης σε γενική πτώση, β) σε αιτιατική (των απροσώπων ρημάτων ή εκφράσεων) και έχει υποκείμενο συνήθως απαρέμφατο ή αντωνυμία σε ουδέτερο γένος.

ΟΙ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

1^ο ΕΙΔΟΣ:

Γενικό Σχήμα:

Υπόθεση
εἰ + οριστική κάθε χρόνου -----> Απόδοση
κάθε έγκλιση

Παραδείγματα:

- α) *Εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί.* [Έγκλιση αποδόσεως: οριστική]
β) *Εἰ σὺ βούλει, ἐπανεέλθωμεν.* [Έγκλιση αποδόσεως: υποτακτική]
γ) *Εἰ δέ τις ἄλλο ὄρα βέλτιον, λεξάτω.* [Έγκλιση αποδόσεως: προστακτική]

Το πρώτο είδος εκφράζει:

ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

2^ο ΕΙΔΟΣ:

Γενικό Σχήμα:

Υπόθεση
εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου -----> Απόδοση
δυνητική οριστική

Διευκρινήσεις:

- α) Ιστορικοί χρόνοι θεωρούνται: ο παρατατικός, ο αόριστος και ο υπερσυντέλικος.
β) Δυνητική οριστική: θεωρείται η οριστική ιστορικού χρόνου με το δυνητικό ἄν.
γ) Απόδοση: εκτός από δυνητική οριστική, ενδέχεται να υπάρχει **οριστική ιστορικού χρόνου απρόσωπου ρήματος ή έκφρασης.**

Παραδείγματα:

- α) *Εἰ ἦσαν ἀγαθοί, οὐκ ἂν ἔπασχον.* [Έγκλιση αποδόσεως: δυν. οριστική - πρτ + ἄν]
β) *Εἰ ἐκεκτήμεν οὐσίαν, ἐπ' ἀστράβης ἂν ὠχούμην.* [Έγκλιση αποδόσεως: δυν. οριστική - πρτ + ἄν]
γ) *Εἰ μὲν ἠδίκησέ με, προσῆκεν αὐτῷ δίκην διδόναι.* [Έγκλιση αποδόσεως: οριστική ιστορικού χρόνου απρόσωπου ρήματος]

Το δεύτερο είδος εκφράζει:

ΤΟ ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

3^ο ΕΙΔΟΣ:
Γενικό Σχήμα:

Υπόθεση
εί + ευκτική -----> Απόδοση
δυνητική ευκτική

Διευκρινήσεις:

- α) Δυνητική ευκτική: θεωρείται η ευκτική με το δυνητικό ἄν και εκφράζει κάτι που μπορεί να γίνει στο παρόν ή στο μέλλον (απαντά σ' όλους τους χρόνους, πλην του μέλλοντα).
β) Απόδοση: εκτός από δυνητική ευκτική, ενδέχεται να υπάρχει **οριστική αρκτικού χρόνου** (κυρίως ενεστώτα και μέλλοντα), **προστακτική** και **δυνητικό απαρέμφατο** (μόνο στην περίπτωση που αυτό βρίσκεται σε εξάρτηση).
γ) Αρκτικοί χρόνοι θεωρούνται: ο ενεστώτας, ο μέλλοντας και ο παρακείμενος.
δ) Δυνητικό απαρέμφατο: θεωρείται το απαρέμφατο που συνοδεύεται από το δυνητικό ἄν. Είναι δε εξαρτημένο, όταν προηγείται μέσα στην απόδοση του υποθετικού λόγου κάποιο ρήμα εξάρτησης (βλέπε παρακάτω παράδειγμα [δ]).

Παραδείγματα:

- α) *Εἴ τις μὴ τρέφοιτο, οὐκ ἂν ζῶη.* [Ἐγκλιση αποδόσεως: δυνητική ευκτική]
β) *Εἰ ῥαθυμία μᾶλλον ἢ πόνων μελέτη ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν μὴ προκάμνειν τοῖς μέλλουσιν ἀλγεινοῖς.* [Ἐγκλιση αποδόσεως: οριστική ενεστώτα]
γ) *Εἴ τις τάδε παραβαίνοι, ἐναγῆς ἔστω* τοῦ Ἀπόλλωνος. [Ἐγκλιση αποδόσεως: προστακτική]
δ) *Εἰ γένοιτο* φανερόν τὸ μέλλον συνοίσειν τῇ πόλει, *νομίζω ἂν ἐλέσθαι* ὑμᾶς ἀντὶ πολλῶν χρημάτων. [Ἐγκλιση αποδόσεως: δυνητικό απαρέμφατο]

Το τρίτο είδος εκφράζει:

ΤΗΝ ΑΠΛΗ ΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΛΕΓΟΝΤΟΣ

4^ο ΕΙΔΟΣ:

Σημείωση:

Διακρίνουμε στο 4ο είδος υποθετικού λόγου τρεις διαφορετικές υποκατηγορίες, από τις οποίες η καθεμιά δηλώνει διαφορετικό πράγμα. Κάποια Συντακτικά της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας δεν κάνουν αυτήν την κατηγοριοποίηση και εντοπίζουν έξι (6) διαφορετικά είδη υποθετικών λόγων. Και στις δύο περιπτώσεις, υπογραμμίζουμε ότι δεν υπάρχει καμία διαφορά στην εκφορά και δήλωση των υποθετικών λόγων. Θυμίζουμε δε ότι ο χαρακτηρισμός τους δεν εξαρτάται από απαρτιθμίσεις, οι οποίες σε κάθε περίπτωση είναι τυχαίες και βοηθητικές της μελέτης μας.

1η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Γενικό Σχήμα:

Υπόθεση
ἐάν, ἄν, ἤν + υποτακτική -----> Απόδοση
οριστική μέλλοντα

Διευκρινήσεις:

- α) Απόδοση: εκτός από οριστική μέλλοντα, ενδέχεται να υπάρχει **προστακτική** και **φράσεις ισοδύναμες με μέλλοντα** (π.χ. ευκτική).

Παραδείγματα:

- α) *Ἐὰν ζητῆς, εὐρήσεις.* [Ἐγκλιση αποδόσεως: οριστική μέλλοντα]
β) *Ἐὰν πάντα ἀκούσητε, κρίνατε.* [Ἐγκλιση αποδόσεως: προστακτική]

γ) Ἦν σε τοῦ λοιποῦ ποτ' ἀφέλωμαι χρόνον, κάκιστα ἀπολοίμην.

[Ἐγκλιση αποδόσεως: φράση ισοδύναμη με μέλλοντα - ευκτική]

Ἡ 1^η περίπτωση του τέταρτου είδους εκφράζει:

ΤΟ ΠΡΟΣΛΟΚΩΜΕΝΟ

2η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Γενικό Σχήμα:

Υπόθεση
ἐάν, ἄν, ἦν + υποτακτική-----> οριστική ενεστώτα

Απόδοση

Διευκρινήσεις:

α) Απόδοση: εκτός από οριστική ενεστώτα, ενδέχεται να υπάρχει **γνωμικός αόριστος** και φράσεις **ισοδύναμες με ενεστώτα** (π.χ. παρακείμενος).

β) Γνωμικός αόριστος: είναι ο αόριστος που μεταφράζεται σαν ενεστώτας με την προσθήκη του «συνήθως...» και χρησιμοποιείται γνωμικά στη θέση του.

Παραδείγματα:

α) Ἦν ἐγγυὸς ἔλθῃ ὁ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν. [Ἐγκλιση αποδόσεως: οριστική ενεστώτα]

β) Ἦν τις τούτων τι παραβαίνη, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν. [Ἐγκλιση αποδόσεως: γνωμικός αόριστος]

Ἡ 2^η περίπτωση του τέταρτου είδους εκφράζει:

ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ - ΜΕΛΛΟΝ

3η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Γενικό Σχήμα:

Υπόθεση
εἰ + επαναληπτική ευκτική-----> οριστική παρατατικού ή υπερσυντελείου

Απόδοση

Διευκρινήσεις:

α) Επαναληπτική ευκτική: είναι μία μορφή ευκτικής σε δευτερεύουσα πρόταση, που αναφέρεται σε γεγονότα του παρελθόντος και βρίσκεται κυρίως σε χρόνο αόριστο. Με τη βοήθεια της κύριας πρότασης, η επαναληπτική ευκτική εκφράζει την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν.

β) Απόδοση: εκτός από οριστική παρατατικού ή υπερσυντελείου, ενδέχεται να υπάρχει και **δυνητική οριστική (κυρίως αορίστου)**.

γ) Δυνητική οριστική: θυμίζουμε ότι θεωρείται η οριστική ιστορικού χρόνου με το δυνητικό ἄν. Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση η δυνητική οριστική, συνήθως, απαντά σε χρόνο αόριστο.

Παραδείγματα:

α) Εἴ τινα τῶν ἐχθρῶν λάβοιεν, ἀπέκτεινον. [Ἐγκλιση αποδόσεως: οριστική παρατατικού]

β) Εἴ τις ἀντίποι, ἐτεθνήκει. [Ἐγκλιση αποδόσεως: οριστική υπερσυντελείου]

γ) Εἰ Ἀγησίλαος ἴδοι τοὺς νέους γυμναζομένους, ἐπήνεσεν ἄν.

[Ἐγκλιση αποδόσεως: δυνητική οριστική αορίστου]

Ἡ 3^η περίπτωση του τέταρτου είδους εκφράζει:

ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Μερικές παρατηρήσεις για υπενθύμιση:

1. Υποθετικές ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εκφράζουν κάποια υπόθεση, κάτι που υποθέτουμε.
2. Οι υποθετικές προτάσεις εισάγονται με τους υποθετικούς συνδέσμους: *εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν*.
3. Οι υποθετικές προτάσεις κατά το περιεχόμενο είναι προτάσεις κρίσεως κατά κανόνα (στα: 1^ο, 2^ο, 3^ο και 4^η είδη)· είναι όμως και προτάσεις επιθυμίας (στα: 4α και 4β είδη).
4. Οι υποθετικές προτάσεις αποτελούν τη βάση του νοήματος μιας κύριας πρότασης, και γι' αυτό κανονικά βρίσκονται μπρος από αυτή.
5. Σε κάθε υποθετική πρόταση αντιστοιχεί και μια κύρια. Και οι δύο μαζί αποτελούν ένα λογικό σύνολο, που ονομάζεται υποθετικός λόγος.
6. Στον υποθετικό λόγο η υποθετική πρόταση ονομάζεται υπόθεση ή ηγούμενο (=προηγούμενο) και η κύρια ονομάζεται απόδοση ή επόμενο ή συμπέρασμα.
7. Ο υποθετικός λόγος που έχει μόνο μία υπόθεση και μία απόδοση ονομάζεται απλός. Σε κάθε περίπτωση που υπάρχουν περισσότερες από μία υποθέσεις ή αποδόσεις ή και τα δύο μαζί, ο υποθετικός λόγος καλείται σύνθετος.
8. Ο υποθετικός λόγος που είναι ενταγμένος μέσα στον πλάγιο λόγο ονομάζεται εξαρτημένος.

ΤΑ ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΑ ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ:

Α) Τα ρηματικά επίθετα λήγουν σε **-τός, -τή, -τόν**, π.χ. κρυπτός – ή – όν. Σημαίνουν ό,τι και η μετοχή του ΕΝΣ ή του ΑΟΡ ή του ΠΡΚ του ρήματος από το οποίο προέρχονται. Έχουν ενεργητική και παθητική σημασία.

Μεταφράζονται: 1. Με το **μπορεί να** + αυτό που σημαίνει το ρήμα από το οποίο προέρχονται (π.χ. *ἄλωτὸς* → αυτός που μπορεί να κυριευθεί) και 2. **ἄξιος να** + αυτό που σημαίνει το ρήμα από το οποίο προέρχονται (π.χ. *θαυμαστὸς* → ο άξιος να θαυμάζεται).

Γενικά, στη σύνταξη δεν διαφέρουν σε τίποτα από τα άλλα επίθετα. Διαφοροποιούνται στη μετάφραση. Όταν έχουν παθητική σημασία, συντάσσονται και με δοτική του ποιητικού αιτίου (ενεργούντος προσώπου).

Β) Άλλα ρηματικά επίθετα λήγουν σε **-τέος, -τέα, -τέον**, π.χ. γραπτέος – α –όν.

Μεταφράζονται: με το **πρέπει να** + αυτό που σημαίνει το ρήμα από το οποίο προέρχονται (π.χ. *διδασκτέος* → αυτός που πρέπει να διδαχθεί).

ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ:

Α) Απρόσωπη σύνταξη: στην απρόσωπη σύνταξη έχουμε **το ουδέτερο ενός επιθέτου σε -τέον ή -τέα (πληθ.)** μαζί με το **ἐστὶ** (που μπορεί και να εννοείται).

Όταν έχουμε απρόσωπη σύνταξη ρηματικού επιθέτου, το παίρνουμε μαζί με το *ἐστὶ* και δεν ψάχνουμε για υποκείμενο, αλλά για αντικείμενο. Το αντικείμενο του ρηματικού επιθέτου βρίσκεται στην πτώση που απαιτεί το ρήμα, από το οποίο προέρχεται το ρηματικό επίθετο. Στην απρόσωπη σύνταξη ρηματικού επιθέτου συχνά έχουμε μια δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου (ενεργούντος προσώπου).

Ανάλυση απρόσωπης σύνταξης ρηματικού επιθέτου: παίρνουμε το απρόσωπο *δεῖ*, ενώ το ρηματικό επίθετο το τρέπουμε σε απαρέμφατο (συνήθως ΕΝΣ) ως υποκείμενο του *δεῖ* (απρόσωπη σύνταξη). Το αντικείμενο του ρηματικού επιθέτου έχει γίνει τώρα αντικείμενο του απαρεμφάτου. Το υποκείμενο του απαρεμφάτου βρίσκεται κανονικά σε αιτιατική λόγω ετεροπροσωπίας. Αν υπάρχει δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου, τότε απ' αυτήν βγάζουμε την αιτιατική ως υποκείμενο του απαρεμφάτου.

Β) Προσωπική σύνταξη: το επίθετο μπορεί να βρίσκεται σε όλα τα γένη με τις κατάλληλεις – τέρος (αρσ.), –τέα (θηλ.), εκτός του ουδετέρου, γιατί σ' αυτήν την περίπτωση θα έχουμε απρόσωπη σύνταξη.

Ισχύουν τα ίδια, όπως και στην απρόσωπη σύνταξη. Εδώ όμως υπάρχει υποκείμενο στο ρήμα ειμί κανονικά σε ονομαστική και το ρηματικό επίθετο παίζει το ρόλο του κατηγορουμένου σ' αυτό το υποκείμενο, λόγω του συνδετικού ειμί. Υπάρχει και δοτική του ποιητικού αιτίου.

Η ανάλυση είναι ίδια. Το υποκείμενο όμως στην ανάλυση γίνεται αντικείμενο του απαρεμφάτου στην κατάλληλη πτώση.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

1. Θεραπευτέον ἐστὶ τοὺς θεοὺς (απρόσωπη σύνταξη) → Δεῖ θεραπεύειν (ἡμᾶς) τοὺς θεοὺς (ανάλυση).
2. Τοὺς φίλους εὐεργετητέον (ενν. ἐστὶ) (απρόσωπη σύνταξη) → Δεῖ εὐεργετεῖν (ἡμᾶς) τοὺς φίλους (ανάλυση).
3. Θεραπευτέοι εἰσὶν οἱ θεοὶ (προσωπική σύνταξη) → Δεῖ θεραπεύεσθαι τοὺς θεοὺς (ανάλυση).
4. Βοηθητέοι εἰσὶν οἱ φίλοι (προσωπική σύνταξη) → Δεῖ βοηθεῖσθαι τοὺς φίλους (ανάλυση).

Ο ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

α) Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος κατά τη σύνταξη είναι δύο ειδών: ευθύς και πλάγιος.

β) Ευθύς ονομάζεται ο λόγος που μεταδίδεται σε κάποιον αμετάβλητος και με τις ίδιες λέξεις, όπως ακριβώς ειπώθηκε από τον ομιλητή. Στην περίπτωση αυτή προηγούνται ρήματα λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά, δοξαστικά, ερωτηματικά, αλλά ο λόγος **δεν εξαρτάται από αυτά τα ρήματα**.

γ) Πλάγιος ονομάζεται ο λόγος που μεταδίδεται σε κάποιον αλλαγμένος και όχι με τις ίδιες λέξεις που ειπώθηκε από τον ομιλητή. Στην περίπτωση αυτή προηγούνται ρήματα των ίδιων κατηγοριών με τη σημείωση [β], αλλά ο λόγος **εξαρτάται από αυτά τα ρήματα**.

δ) Ο πλάγιος λόγος εξαρτάται από τις εξής κατηγορίες ρημάτων:

- **Από λεκτικά ρήματα**· μετά από αυτά ο πλάγιος λόγος είναι ειδικό απαρέμφατο ή ειδική πρόταση.
- **Από γνωστικά ρήματα**· μετά από αυτά ο πλάγιος λόγος είναι ή ειδική πρόταση ή κατηγορηματική μετοχή ή σπανιότερα ειδικό απαρέμφατο ή πλάγια ερώτηση.
- **Από αισθητικά ρήματα**· μετά από αυτά ο πλάγιος λόγος είναι ή ειδική πρόταση ή κατηγορηματική μετοχή ή σπανιότερα ειδικό απαρέμφατο ή πλάγια ερώτηση.
- **Από δοξαστικά ρήματα**· μετά από αυτά ο πλάγιος λόγος είναι ειδικό απαρέμφατο.

- **Από βουλητικά (επιθυμίας) ρήματα**· μετά από αυτά ο πλάγιος λόγος είναι τελικό απαρέμφατο (το ίδιο ισχύει και για ρήματα κελευστικά, προτρεπτικά, συμβουλευτικά, παρακλητικά, αιτητικά, ευχετικά, απαγορευτικά και αποτρεπτικά).
- **Από ερωτηματικά ρήματα**· μετά από αυτά ακολουθεί δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση.

ε) Οι χρόνοι των ρημάτων στην αρχαία ελληνική γλώσσα διακρίνονται σε δύο (2) βασικές κατηγορίες, που θα μας απασχολήσουν παρακάτω: **στους αρκτικούς** (κύριους ή βασικούς) και **στους ιστορικούς** (δευτερεύοντες ή παραγόμενους). **Αρκτικοί χρόνοι θεωρούνται: ο ενεστώτας, ο μέλλοντας, ο παρακείμενος, ο τετελεσμένος μέλλοντας και ο γνωμικός αόριστος στην οριστική. Ιστορικοί χρόνοι θεωρούνται: ο παρατατικός, ο αόριστος στην οριστική, ο υπερσυντέλικος, ο ιστορικός ενεστώτας και η δυνητική οριστική.**

[**Διευκρίνιση**]: ακόμη θεωρούνται **αρκτικοί χρόνοι** η υποτακτική, η προστακτική, η δυνητική και ευχετική ευκτική όλων των χρόνων, καθώς και η υποτακτική, η ευκτική, το απαρέμφατο και η μετοχή, όταν εξαρτώνται από αρκτικό χρόνο. Θεωρούνται, επιπλέον, **ιστορικοί χρόνοι** η ευκτική, το απαρέμφατο και η μετοχή, όταν εξαρτώνται από ιστορικό χρόνο].

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΘΥ ΣΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ

Ο ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΡΙΣΗΣ

Στον ευθύ λόγο, έχουμε δύο (2) είδη κύριων προτάσεων που ενδέχεται να εκφράζουν κρίση, ως προς το περιεχόμενό τους: **α)** τις κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις κρίσεως (καταφατικές ή αποφατικές) και **β)** τις ευθείες ερωτήσεις κρίσεως (που είναι κι αυτές κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις και στο τέλος τους έχουν πάντοτε ερωτηματικό).

[**Διευκρίνιση**]: υπάρχουν φυσικά και **ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας**, οι οποίες όμως θα εξεταστούν παρακάτω, αφού ανήκουν στον πλάγιο λόγο επιθυμίας, σε σχέση με το θέμα που μας απασχολεί].

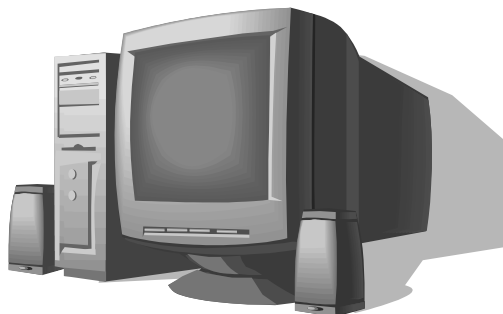
[A]

Οι κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις κρίσεως (καταφατικές ή αποφατικές) στον πλάγιο λόγο

Οι κύριες προτάσεις κρίσεως (καταφατικές, αποφατικές) εκφέρονται στον ευθύ λόγο με τρεις εγκλίσεις: **οριστική, δυνητική οριστική και δυνητική ευκτική.**

[**Διευκρινήσεις**: **Δυνητική οριστική** θεωρείται η οριστική ιστορικού χρόνου με το δυνητικό ἄν. **Δυνητική ευκτική** θεωρείται η ευκτική με το δυνητικό ἄν. Εκφράζει κάτι που μπορεί να γίνει στο παρόν ή στο μέλλον (απαντά σ' όλους τους χρόνους, πλην του μέλλοντα)].

Στην περίπτωση των κύριων προτάσεων κρίσεως (καταφατικών ή αποφατικών), ανεξάρτητα της έγκλισης εκφοράς τους στον ευθύ λόγο, στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται ή **σε ειδική πρόταση** ή **σε ειδικό απαρέμφατο** ή **σε κατηγορηματική μετοχή**, ανάλογα με το είδος του ρήματος εξάρτησης (συμβουλέψου παραπάνω τη γενική σημείωση [δ]).

Παρακολούθησε τον παρακάτω πίνακα:

Στον Ευθύ Λόγο:		Στον Πλάγιο Λόγο γίνονται:			
		Ειδική πρόταση	Ειδικό απαρέμφατο	Κατηγορηματική μετοχή	
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ὕβριστῆς εἶ.	λέγει ὡς ὕβριστῆς εἰμί. ἔλεγεν ὡς ὕβριστῆς εἶην. ☒	νομίζει με ὕβριστὴν εἶναι. ἐνόμιζέ με ὕβριστὴν εἶναι.	γιγνώσκει με ὕβριστὴν ὄντα. ἐγίγνωσκέ με ὕβριστὴν ὄντα.	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ὕβριστῆς ἂν ἦσθα.	λέγει ὡς ὕβριστῆς ἂν ἦν. ἔλεγεν ὡς ὕβριστῆς ἂν ἦν.	νομίζει με ὕβριστὴν ἂν εἶναι ἐνόμιζέ με ὕβριστὴν ἂν εἶναι.	γιγνώσκει με ὕβριστὴν ἂν ὄντα. ἐγίγνωσκέ με ὕβριστὴν ἂν ὄντα.	
ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΕΥΚΤΙΚΗ	ὕβριστῆς ἂν εἴης.	λέγει ὡς ὕβριστῆς ἂν εἶην. ἔλεγεν ὡς ὕβριστῆς ἂν εἶην. ☒	νομίζει με ὕβριστὴν ἂν εἶναι ἐνόμιζέ με ὕβριστὴν ἂν εἶναι.	γιγνώσκει με ὕβριστὴν ἂν ὄντα. ἐγίγνωσκέ με ὕβριστὴν ἂν ὄντα.	
Ρήματα Εξάρτησης		λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά, δηλωτικά, δεικτικά, αγγελτικά και ὅσα δηλώνουν μνήμη, ανάμνηση, μάθηση, αντίληψη.	δοξαστικά, λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά, δηλωτικά, δεικτικά, αγγελτικά και τα: ἐλπίζω, ὄμνυμι, προσοδοκῶ, ἐπαγγέλλομαι, ὑπισχοῦμαι, ἀπειλῶ κτλ.	γνωστικά, αισθητικά, δηλωτικά, δεικτικά, αγγελτικά και ὅσα δηλώνουν μνήμη, ανάμνηση, μάθηση, αντίληψη, ἔλεγχω.	

Παρατηρήσεις:

(για τις κύριες προτάσεις κρίσεως από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο)

1. Ο ρηματικός τύπος στον πλάγιο λόγο (ρήμα ειδικής προτάσεως ή ειδικό απαρέμφατο ή κατηγορηματική μετοχή) είναι **του ίδιου χρόνου** με αυτόν στον ευθύ λόγο. Στις περιπτώσεις του παρατατικού και του υπερσυντελικού, που δεν υπάρχει απαρέμφατο και μετοχή, τοποθετούμε αντίστοιχα το απαρέμφατο και τη μετοχή του ενεστώτα και του παρακειμένου.
2. Στην περίπτωση του ειδικού απαρεμφάτου συνήθως έχουμε ετεροπροσωπία σε σχέση με το ρήμα εξάρτησης. Σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, προσέχουμε το υποκείμενο του απαρεμφάτου να βρίσκεται σε αιτιατική.
3. Στην περίπτωση της κατηγορηματικής μετοχής, προσέχουμε τον όρο στον οποίο αναφέρεται αυτή, ώστε να την τοποθετήσουμε στην ανάλογη με αυτόν πτώση.
4. Το ἄν της δυνατικής οριστικής και ευκτικής του ευθέως λόγου διατηρείται στον πλάγιο λόγο σε κάθε περίπτωση (οπότε προκύπτει ειδική πρόταση με δυνατική ἐγκλιση, δυνατικό απαρέμφατο και δυνατική μετοχή).

5. Η μετατροπή του ευθέως λόγου (κύριες προτάσεις κρίσεως) σε πλάγιο, με τη μορφή του ειδικού απαρεμφάτου ή της κατηγορηματικής μετοχής, πραγματοποιείται με τον ίδιο τρόπο, ανεξάρτητα από το ρήμα εξάρτησης (αν δηλαδή είναι αρκτικού ή ιστορικού χρόνου). Εκείνο που πρέπει να προσέξουμε είναι η κατηγορία στην οποία ανήκει το ρήμα αυτό, ανάλογα με τη σημασία του, γιατί από αυτήν εξαρτάται και το είδος της μετατροπής που θα επιλέξουμε.
6. Η δυνητική οριστική του ευθέως λόγου, στις κύριες προτάσεις κρίσεως, **δεν επιδέχεται καμία μεταβολή στον πλάγιο λόγο σε ό,τι αφορά την έγκλιση** (και φυσικά το χρόνο· Βλέπε παραπάνω παρατήρηση [1]). Το είδος του ρήματος εξάρτησης μας είναι αδιάφορο (αν είναι αρκτικού ή ιστορικού χρόνου).
7. Η παρατήρηση [6] ισχύει και για τις περιπτώσεις της απλής οριστικής και της δυνητικής ευκτικής, **μόνο όμως στην περίπτωση που το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου**.
8. Η απλή οριστική και η δυνητική ευκτική του ευθέως λόγου, στις κύριες προτάσεις κρίσεως, μετατρέπεται στον πλάγιο λόγο **σε ευκτική του πλαγίου λόγου, όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου** (βλέπε στον πίνακα της σελίδας [2] τα παραδείγματα με το σύμβολο ☞). Και στην περίπτωση αυτή ισχύει η παρατήρηση [1]).
- [Διευκρίνιση: η ευκτική του πλαγίου λόγου βρίσκεται πάντοτε στον εξαρτημένο λόγο και στις προτάσεις κρίσεως και στις προτάσεις επιθυμίας. Αναφέρεται σε γεγονότα του παρελθόντος και γι' αυτό εξαρτάται πάντοτε από ρηματικό τύπο ιστορικού χρόνου. Δηλώνει υποκειμενική γνώμη ή ανεπιβεβαίωτη φήμη του παρελθόντος].

[B]

Οι κύριες – ανεξάρτητες ερωτηματικές προτάσεις κρίσεως Οι ευθείες ερωτήσεις κρίσεως στον πλάγιο λόγο

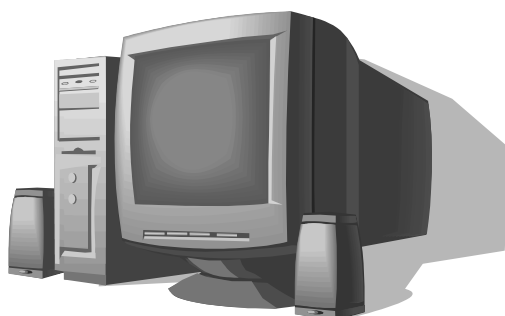
Οι ευθείες ερωτήσεις κρίσεως εκφέρονται στον ανεξάρτητο λόγο **με απλή οριστική, δυνητική οριστική και δυνητική ευκτική**.

Οι ευθείες ερωτήσεις κρίσεως στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται **σε δευτερεύουσες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις κρίσεως**, εξαρτώμενες από ρήματα που δηλώνουν ερώτηση, απόκριση, δήλωση, απόδειξη, θαυμασμό, γνώση, άγνοια κ.ο.κ.

Η οριστική και δυνητική ευκτική στις ευθείες ερωτήσεις κρίσεως, μετατρέπεται στις πλάγιες ερωτήσεις κρίσεως **σε ευκτική του πλαγίου λόγου, όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου** (βλέπε στον πίνακα της σελίδας [4] τα παραδείγματα με το σύμβολο ☞). Σε κάθε άλλη περίπτωση η έγκλιση διατηρείται, ανεξάρτητα από το ρήμα εξάρτησης.

[Διευκρινήσεις: **σε όλες τις περιπτώσεις** διατηρείται στον πλάγιο λόγο ο χρόνος που είχε η ερώτηση στον ευθύ. Η ευθεία ερώτηση καταλήγει πάντα σε ερωτηματικό. Αυτό δε συμβαίνει ποτέ στην πλάγια ερώτηση].

Κατά τη μετατροπή μιας ευθείας σε πλάγια ερώτηση, η ερωτηματική αντωνυμία ή επίρρημα μετατρέπεται στην αντίστοιχη αναφορική, η οποία εισάγει πια την πλάγια ερώτηση κρίσεως (βλέπε στον πίνακα [β] της σελίδας [4] του παρόντος).

Παρακολούθησε τους δύο παρακάτω πίνακες:
[ΠΙΝΑΚΑΣ Α]

Οι ευθείες ερωτήσεις κρίσεως	Εξαρτώμενες από ρήματα που δηλώνουν	Γίνονται πλάγιες ερωτήσεις κρίσεως
τίς ούτως εὐήθης ἐστίν; [απλή οριστική]	ερώτηση απόκριση δήλωση	Δημοσθένης ἐρωτᾷ ὅστις ούτως εὐήθης ἐστίν. Δημοσθένης ἤρετο ὅστις ούτως εὐήθης εἶη. ☒
τίς ούτως εὐήθης ἂν ἦν; [δυνητική οριστική]	απόδειξη αίσθηση γνώση ἀγνοια θαυμασμό αμφιβολία	Δημοσθένης ἐρωτᾷ ὅστις ούτως εὐήθης ἂν ἦν. Δημοσθένης ἤρετο ὅστις ούτως εὐήθης ἂν ἦν.
τίς ούτως εὐήθης ἂν εἶη; [δυνητική ευκτική]	αγωνία σκέψη εξέταση	Δημοσθένης ἐρωτᾷ ὅστις ούτως εὐήθης ἂν εἶη. Δημοσθένης ἤρετο ὅστις ούτως εὐήθης ἂν εἶη. ☒

Παρατήρηση:

(για τις κύριες ερωτηματικές προτάσεις κρίσεως από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο)

Το ἂν της δυνητικής οριστικής και ευκτικής του ευθέως λόγου διατηρείται στον πλάγιο λόγο σε κάθε περίπτωση (οπότε προκύπτει αντίστοιχα δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση με δυνητική ἐγκλιση).

[ΠΙΝΑΚΑΣ Β]

Ερωτηματικές αντωνυμίες & επιρρήματα (ευθείες ερωτήσεις - ευθύς λόγος)	Αντίστοιχες αναφορικές αντωνυμίες & επιρρήματα (πλάγιες ερωτήσεις - πλάγιος λόγος)
τίς; πότερος; (=ποιος από τους δύο); πόσος; ποιός; (=τι λογής); πηλίκος; (=πόσο μεγάλος ή ποιας ηλικίας); ποδαπός; (=από ποιον τόπο); πού; ποι; (=σε ποιο μέρος); πόθεν; (=από πού); πῆ; (=πού; Σε ποιο μέρος); πῶς;	ὅς, ὅστις ὁπότερος ὅσος, ὁπόσος οἷος, ὁποῖος ἡλίκος, ὁπηλίκος ὁποδαπός οὔ, ὅπου οἷ, ὅποι ὁπόθεν ἦ, ὅπη ὡς, ὅπως

Ο ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

Στον ευθύ λόγο, έχουμε δύο (2) είδη κυρίων προτάσεων που ενδέχεται να εκφράζουν επιθυμία, ως προς το περιεχόμενό τους: α) τις κύριες - ανεξάρτητες προτάσεις επιθυμίας

(καταφατικές ή αποφατικές) και β) τις ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας (που είναι κι αυτές κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις και στο τέλος τους έχουν πάντοτε ερωτηματικό).

[Α]

**Οι κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις επιθυμίας (καταφατικές ή αποφατικές)
στον πλάγιο λόγο**

☑ Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας (καταφατικές, αποφατικές) εκφέρονται στον ευθύ λόγο με όλες τις εγκλίσεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και αυτές, ανάλογα με το νόημα που εκφράζουν, έχουν διάφορες χαρακτηριστικές ονομασίες: **ευχετική και απαγορευτική οριστική, προτρεπτική και αποτρεπτική υποτακτική, ευχετική ευκτική, αποτρεπτική και απλή προστακτική.**

☑ Στην περίπτωση των κύριων προτάσεων επιθυμίας (καταφατικών ή αποφατικών), ανεξάρτητα της έγκλισης εκφοράς τους στον ευθύ λόγο, στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται – σε κάθε περίπτωση – **σε τελικό απαρέμφατο** (για τα είδη των ρημάτων εξάρτησης σ' αυτήν την περίπτωση, συμβουλέψου στη σελίδα [1] του παρόντος τη γενική σημείωση [δ⁵]).

Παρακολούθησε τον παρακάτω πίνακα:

Ο πλάγιος λόγος της επιθυμίας				
Οι εγκλίσεις της επιθυμίας (κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις στον πλάγιο λόγο)				
στον ευθύ λόγο		στον πλάγιο λόγο		
		Ρήματα εξάρτησης	Παραδείγματα	Τύποι του πλάγιου λόγου
Προστακτική	λέγε		κελεύει με λέγειν. ἐκέλευε με λέγειν.	ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ (ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΡΗΜΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ)
Αποτρεπτική προστακτική	μη ποιείτε	κελευστικά προτρεπτικά συμβουλευτικά	ἀπαγορεύει ἡμᾶς [μη (οὐ)] ποιεῖν. ἀπηγόρευεν ἡμᾶς [μη (οὐ)] ποιεῖν.	
Αποτρεπτική υποτακτική	μη ἀφήτε	παρακλητικά βουλητικά αιτητικά	ἀπαγορεύει ἡμᾶς [μη (οὐκ)] ἀφεῖναι. ἀπηγόρευεν ἡμᾶς [μη (οὐκ)] ἀφεῖναι.	
Προτρεπτική υποτακτική	ἴωμεν εἰς τὴν πόλιν	ευχετικά απαγορευτικά αποτρεπτικά	παραινεῖ ἰέναι εἰς τὴν πόλιν. παρῴνει ἰέναι εἰς τὴν πόλιν.	
Ευχετική ευκτική	γένοιο πατρός εὐτυχέστερος		εὐχεται γενέσθαι με πατρός εὐτυχέστερον. ἠῤῥατο γενέσθαι με πατρός εὐτυχέστερον.	

Παρατηρήσεις:

(για τις κύριες προτάσεις επιθυμίας από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο)

1. Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας τρέπονται στον πλάγιο λόγο σε τελικό απαρέμφατο **του αντίστοιχου χρόνου** με το ρήμα της πρότασης στον ευθύ.
2. Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στη σχέση ταυτοπροσωπίας ή ετεροπροσωπίας του τελικού απαρεμφάτου του πλάγιου λόγου επιθυμίας με το ρήμα εξάρτησης. Τις περισσότερες φορές πρόκειται για ετεροπροσωπία, αφού τα λόγια μας ή τα λόγια κάποιου άλλου μεταφέρονται στον πλάγιο λόγο από ένα τρίτο πρόσωπο. Δεν αποκλείεται όμως και η περίπτωση της ταυτοπροσωπίας, όταν το ίδιο πρόσωπο μεταφέρει τα δικά του λόγια σε κάποιον άλλον.
[Διευκρίνιση: τα ίδια ισχύουν και για την περίπτωση **του ειδικού απαρεμφάτου του πλάγιου λόγου κρίσης**, την οποία επεξεργαστήκαμε παραπάνω αναλυτικά].

[B]

Οι κύριες – ανεξάρτητες ερωτηματικές προτάσεις επιθυμίας Οι ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας στον πλάγιο λόγο

Οι ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας εκφέρονται στον ανεξάρτητο λόγο κυρίως **με απορηματική υποτακτική**.

Οι ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται σε **δευτερεύουσες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις επιθυμίας**, εξαρτώμενες από ρήματα που δηλώνουν απορία, απόπειρα, σκέψη, φροντίδα, εξέταση, προσοχή και προφύλαξη.

Η απορηματική υποτακτική στις ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας, μετατρέπεται στις πλάγιες ερωτήσεις επιθυμίας **σε ευκτική του πλάγιου λόγου, όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου** (βλέπε στον παρακάτω πίνακα το παράδειγμα με το σύμβολο) . Σε περίπτωση που το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου η έγκλιση του ρήματος μένει αμετάβλητη.

[Διευκρινήσεις: σε όλες τις περιπτώσεις διατηρείται στον πλάγιο λόγο ο χρόνος που είχε η ερώτηση στον ευθύ. Η ευθεία ερώτηση καταλήγει πάντα σε ερωτηματικό. Αυτό δε συμβαίνει ποτέ στην πλάγια ερώτηση].

Κατά τη μετατροπή μιας ευθείας σε πλάγια ερώτηση, η ερωτηματική αντωνυμία ή επίρρημα μετατρέπεται στην αντίστοιχη αναφορική, η οποία εισάγει πια την πλάγια ερώτηση κρίσεως (συμβουλέψου σχετικά τον πίνακα [β] στη σελίδα [4] του παρόντος).

Παρακολούθησε τον παρακάτω πίνακα:

Ο πλάγιος λόγος της επιθυμίας				
Οι εγκλίσεις της επιθυμίας (ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας στον πλάγιο λόγο)				
στον ευθύ λόγο		στον πλάγιο λόγο		
		Ρήματα εξάρτησης	Παραδείγματα	Τύποι του πλάγιου λόγου
Απορηματική υποτακτική	ποι τράπωμαι;	Όσα δηλώνουν: απορία απόπειρα σκέψη φροντίδα εξέταση προσοχή προφύλαξη	ἀπορῶ ὅποι τράπωμαι. ἠπόρουν ὅποι τραπεύωμην. 	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΛΑΓΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

Ο ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΙΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ – ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Βασικές Παρατηρήσεις:

(για τις δευτερεύουσες – εξαρτημένες προτάσεις από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο)

1. Οι δευτερεύουσες – εξαρτημένες προτάσεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, κατά τη μεταφορά τους από τον ευθύ λόγο στον πλάγιο, διατηρούν το επιρρηματικό είδος τους.
2. Οι δευτερεύουσες – εξαρτημένες προτάσεις, αν εξαρτώνται από ρήμα αρκτικού χρόνου, στον πλάγιο λόγο διατηρούν αναλλοίωτα το χρόνο και την έγκλισή τους.
3. Αν το ρήμα, από το οποίο εξαρτώνται στον πλάγιο λόγο, είναι ιστορικού χρόνου, τότε: α) η δυνητική οριστική, η δυνητική ευκτική και η οριστική αορίστου διατηρούνται πάντα στον πλάγιο λόγο· β) η απλή οριστική (όλων των άλλων χρόνων, πλην του αορίστου) ή η υποτακτική μετατρέπονται σε ευκτική του πλάγιου λόγου.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ ΣΤΟΝ ΕΥΘΥ

Βασικές Παρατηρήσεις:

(για τη μετατροπή του πλάγιου λόγου σε ευθύ)

Κατά τη μετατροπή του πλάγιου λόγου σε ευθύ γίνονται οι εξής μεταβολές:

1. Η οριστική διατηρείται και στον ευθύ.
2. Η ευκτική του πλάγιου λόγου μετατρέπεται σε οριστική ή υποτακτική.
3. Η δυνητική οριστική διατηρείται.
4. Η δυνητική ευκτική διατηρείται.
5. Η απορηματική υποτακτική διατηρείται.
6. Το ειδικό απαρέμφατο μετατρέπεται σε οριστική.
7. Το τελικό απαρέμφατο μετατρέπεται σε προστακτική.
8. Η κατηγορηματική μετοχή μετατρέπεται σε οριστική.
9. Το ρήμα εξαρτήσεως παραλείπεται.
10. Το πρόσωπο αλλάζει.

ΤΕΛΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Σε κάθε άσκηση μεταβολής του ευθέως λόγου σε πλάγιο ή και το αντίστροφο, χρειάζεται μεγάλη προσοχή στην αλλαγή των προσώπων κατά τη μετατροπή.
2. Ο πλάγιος λόγος (ιδίως της κρίσης) συνεχίζεται και ύστερα από ισχυρό σημείο στίξης (τελεία, άνω τελεία, ερωτηματικό), εκφερόμενος συνήθως με ειδικό απαρέμφατο.
3. Αν ο συγγραφέας θέλει να παρουσιάσει τον πλάγιο λόγο ή την εξαρτώμενη απ' αυτόν πρόταση ως αντικειμενική γνώμη (αντικειμενική παράσταση), χρησιμοποιεί οριστική ή υποτακτική, αντί της ευκτικής του πλάγιου λόγου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΙΩΝ ΠΡΟΘΕΣΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
σημαίνουν:

	ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ	με ΓΕΝΙΚΗ ΠΤΩΣΗ	με ΔΟΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ	με ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ
ΜΟΝΟΠΤΩΤΕΣ	ἀντί	τόπο, αντικατάσταση, αιτία ή ανταπόδοση.	-	-
	ἀπό	τόπο, χρόνο, έμμεση καταγωγή, ύλη, αιτία, μέσο ή τρόπο.	-	-
	ἐκ - ἐξ	τόπο, άμμεση καταγωγή, ύλη, μέσο ή τρόπο, αιτία, συμφωνία.	-	-
	πρὸ	τόπο, χρόνο, υπεράσπιση, σύγκριση.	-	-
	ἐν	-	τόπο, χρόνο, όργανο ή τρόπο.	-
	σύν	-	συνοδεία, βοήθεια ή συμπάρσταση, συμφωνία.	-
	εἰς	-	-	τόπο, χρόνο, αναφορά, σκοπό, όριο (με απόλυτο αριθμητικό).
ΔΙΠΤΩΤΕΣ	ἀνά	-	τόπο (χρήση ποιητική) .	τόπο, χρόνο, τρόπο, διανομή ή μερισμό.
	διὰ	τόπο, χρόνο, μέσο ή τρόπο.	-	αιτία, τόπο ή χρόνο (χρήση ποιητική).
	κατὰ	τόπο, εναντίον, αναφορά.	-	τόπο, χρόνο, τρόπο, συμφωνία ή αναφορά, σκοπό, αιτία.
	ὑπὲρ	τόπο, υπεράσπιση, αιτία, σκοπό.	-	τόπο, υπέρβαση μέτρου ή ορίου.
ΤΡΙΠΤΩΤΕΣ	ἀμφί	αναφορά.	τόπο, αιτία, αναφορά (και στις τρεις περιπτώσεις έχουμε χρήση ποιητική).	τόπο, χρόνο, ποσό.
	ἐπί	τόπο, κατεύθυνση, εξουσία ή εμπρός σε κάποιον, χρόνο.	τόπο, χρόνο, προσθήκη, εξάρτηση, αιτία, σκοπό, όρο ή συμφωνία.	τόπο, χρόνο, κατεύθυνση απλή ή εχθρική, σκοπό.
	μετὰ	σύμπραξη, τρόπο.	τόπο (χρήση ποιητική).	χρόνο, σειρά ή ακολουθία, τόπο (χρήση ποιητική).
	παρὰ	προέλευση.	τόπο, αναφορά.	τόπο, χρόνο, σύγκριση ή παραβολή, ασυμφωνία ή εναντιότητα, έλλειψη ή εξαίρεση, αιτία.
	περὶ	τόπο (χρήση ποιητική), αναφορά, αιτία ή σκοπό.	τόπο, αναφορά ή αιτία.	τόπο, χρόνο, ποσό, αναφορά.
	πρὸς	τόπο, αναφορά, καταγωγή, χάρη ή ωφέλεια.	τόπο, απασχόληση με κάτι, προσθήκη.	τόπο, εχθρική ή φιλική σχέση ή ενέργεια, χρόνο, αναφορά, παραβολή ή σύγκριση, σκοπό, τρόπο.
	ὑπὸ	τόπο, αιτία, συνοδεία.	τόπο, υποταγή, εξάρτηση ή επίβλεψη.	τόπο, χρόνο, υποταγή.

Σύντομος Συγκεντρωτικός Πίνακας Δευτερευουσών Προτάσεων της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ	ΕΚΦΡΑΖΟΥΝ	ΑΡΝΗΣΗ	ΕΓΚΛΙΣΗ ΠΟΥ ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ	ΧΡΗΣΙΜΕΥΟΥΝ ΣΑΝ
<u>Ειδικές Προτάσεις</u>	ὅτι, ὡς	Κρίση	οὐ	Απλή Οριστική Δυνητική Οριστική Δυνητική Ευκτική Ευκτική του Πλαγίου Λόγου	Υποκείμενο Αντικείμενο Επεξήγηση
<u>Αιτιολογικές Προτάσεις</u>	ὅτι, διότι, ὡς (=διότι), ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὅτε, ὁπότε	Κρίση	οὐ	Απλή Οριστική Δυνητική Οριστική Δυνητική Ευκτική Ευκτική του Πλαγίου Λόγου	Επιρρηματικός Προσδ. της Αιτίας
<u>Τελικές Προτάσεις</u>	ἵνα, ὅπως, ὡς	Επιθυμία	μή	Υποτακτική Ευκτική του Πλαγίου Λόγου Οριστική Ιστορικού Χρόνου	Επιρρηματικός Προσδ. του Σκοπού
<u>Ενδοιαστικές Προτάσεις</u>	μή, μή οὐ	Επιθυμία ή Κρίση	μή	Υποτακτική Ευκτική του Πλαγίου Λόγου Οριστική	Υποκείμενο Αντικείμενο Επεξήγηση
<u>Υποθετικές Προτάσεις</u>	εἰ, ἐάν, ἄν, ἦν	Κυρίως Κρίση	μή και σπάνια οὐ	Απλή Οριστική Υποτακτική Ευκτική	Σαν βάση του νοήματος μιας κύριας πρότασης
<u>Παραχωρητικές Προτάσεις</u>	εἰ καί, καί ἄν, ἐάν καί, καῖν, ἄν καί, οὐδ' εἰ, καί εἰ, οὐδ' ἐάν, μήδ' ἐάν	Κρίση	μή ή οὐ	Οριστική Υποτακτική Ευκτική	Για να εκφράσουν την εναντίωση προς την κύρια πρόταση

ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ	ΕΚΦΡΑΖΟΥΝ	ΑΡΝΗΣΗ	ΕΓΚΛΙΣΗ ΠΟΥ ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ	ΧΡΗΣΙΜΕΥΟΥΝ ΣΑΝ
<u>Χρονικές Προτάσεις</u>	ὄτε, ὁπότε, ἐπεὶ, ἐπειδή, πρὶν, ὅταν ὁπόταν κτλ.	Κρίση ἢ Επιθυμία	μή ἢ οὐ	Οριστική Υποτακτική Ευκτική Απαρέμφατο	Επιρρηματικός Προσδ. του Χρόνου
<u>Συμπερασματικές Προτάσεις</u>	ὥστε, ὡς, ἐφ' ᾧ, ἐφ' ᾧ τε	Κρίση ἢ Επιθυμία	μή ἢ οὐ	Οριστική Δυνητική Οριστική Δυνητική Ευκτική Απαρέμφατο Δυνητικό Απαρέμφατο	Για να εκφράσουν το συμπέρασμα ἢ το επακολούθημα (ἢ σχέση τρόπου ἢ σκοπού)
<u>Πλάγιες Ερωτηματικές</u>	εἰ, εἰ - ἥ εἴτε - εἴτε, ερωτηματικές αντωνυμίες και επιρρήματα, αναφορικές αντωνυμίες και επιρρήματα	Κρίση ἢ Επιθυμία	μή ἢ οὐ	Απλή Οριστική Δυνητική Οριστική Δυνητική Ευκτική Απορηματική Υποτακτική Ευκτική του Πλαγίου Λόγου	Υποκείμενο Αντικείμενο Επεξήγηση

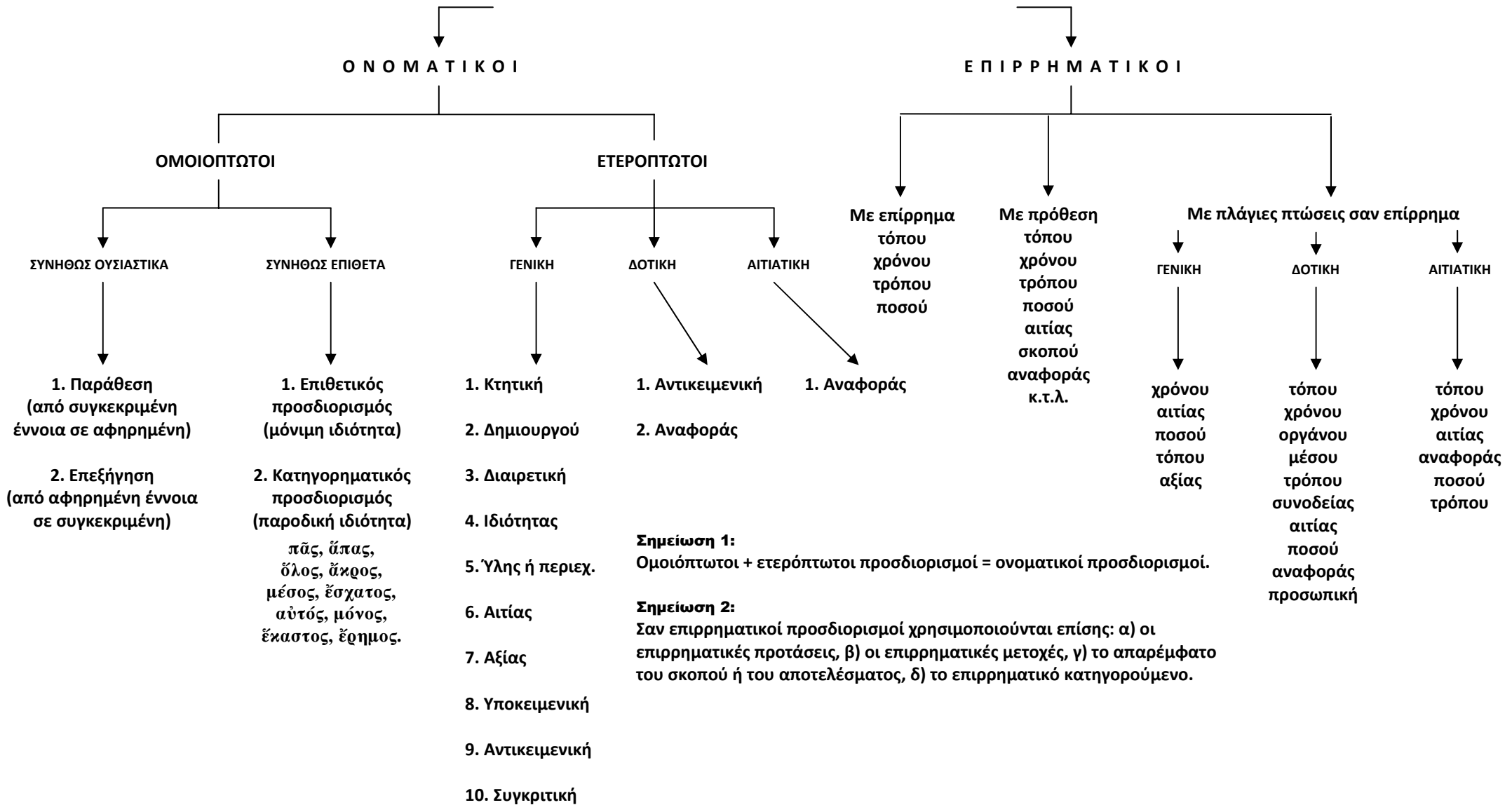
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΩΝ

Αλέξανδρος Γ. Αλεξανδρίδης

Φιλολόγος

Π Ρ Ο Σ Δ Ι Ο Ρ Ι Σ Μ Ο Ι

Οι προσδιορισμοί είναι δευτερεύοντες όροι της πρότασης που χρησιμεύουν για να προσδιορίσουν ή να επεξηγήσουν άλλη λέξη της πρότασης. Με τους προσδιορισμούς η πρόταση γίνεται επαυξημένη. Η υποδιαίρεση των προσδιορισμών είναι η εξής:

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

ΠΟΣΟΥ:

μάλα
μᾶλλον
μάλιστα
ἄλις (=αρκετά)
ἄγαν (=πολύ)
λίαν
πάνυ
σφόδρα
πολύ

ΤΡΟΠΟΥ:

παμψηφει
πανδημει
ἀδακρυτι
κρύβδην
συλλήβδην (=γενικά)
βάδην
πρηνηδόν (=μπρούμυτα)
τυχόν (=ίσως)

ΔΟΤΙΚΟΦΑΝΗ: (δηλώνουν τρόπο)

σιωπῆ
πάντη
σχολῆ (=βραδέως)
τῆδε (=έτσι)
εἰκῆ (=στην τύχη)
προϊκα (=χάρισμα)
σπουδῆ (=βιαστικά)
κομιδῆ (=πάρα πολύ)
ῆ (=όπου ή όπως)

Αλέξανδρος Γ. Αλεξανδρίδης
Φιλολόγος